

International Journal of Social Sciences

ISSN:2587-2591

DOI Number:<http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.16.12>

Volume

2023 p. 193-230

OKUL MÜDÜRLERİNİN ÖĞRETİM LİDERLİĞİ DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN META ANALİZİ¹

META-ANALYSIS OF SCHOOL PRINCIPALS' INSTRUCTIONAL LEADERSHIP BEHAVIORS

Nehir UZUN*
Ali İlker GÜMÜŞELİ**

ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı Türkiye’de öğretim liderliği alanında yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçların meta analiz yöntemi ile incelenmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek adına ilgili alanda öğretmen algılarını baz alarak yapılan araştırmalarda; okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarını genel olarak ne kadar sergilediklerine ilişkin araştırma bulgularının etki büyüklüklerine göre incelenmesi yapılmıştır. Öğretim liderliği alanında yapılmış ve Yöktez veri tabanında bulunan 146 adet yüksek lisans ve 12 adet doktora tezi olmak üzere; toplam 158 adet lisansüstü araştırmanın bulguları çalışma kapsamında incelenmiştir. Bunlar içerisinden, çalışmanın dahil edilme kriterlerine uyan 11 tezin meta analizi yöntemi ile sistematik sentezlemesi yapılmıştır. Çalışmada, Hallinger ve Murphy tarafından (1985) Principal Instructional Management Rating Scale (PIMRS) adıyla geliştirilen ve Gümüşeli (1996) tarafından Türkçeye uyarlanan ‘‘Okul Müdürü Öğretim Liderliği Ölçeği’’ referans alınmıştır.

Araştırma sonucunda; öğretim liderliği ile ilgili yapılan araştırmaların ağırlıklı olarak ilköğretim düzeyinde yapıldığı ve bu kademedeki görev yapan okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarını sergileme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin sergiledikleri öğretim liderliği görevlerinin tümünde etki büyüklüğü yüksek ve anlamlı çıkmıştır.

¹ Bu makale Prof. Dr. Ali İlker Gümüşeli danışmanlığında yürütülen ve Nehir Uzun tarafından 2023 yılında tamamlanan ‘‘Lisansüstü Düzeyinde Yapılan Öğretim Liderliği Araştırmaları Sonuçlarının İncelenmesi’’ başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Okan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü, E-mail: uzunnehir@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-6099-3994, İstanbul, Türkiye.

** Prof. Dr., İstanbul Okan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, E-mail: ilker.gumuseli@okan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1471-6766, İstanbul, Türkiye.

Araştırmalarda yayın yanlılığı ise bulunmamıştır. Dolayısıyla elde edilen veriler sonucunda; Türkçeye uyarlanan kısa adı PIMRS olan ölçeğin araştırmacılar için hala kullanılabilir olduğu ve evrensel geçerliliğini koruduğu sonucuna da varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Öğretim Liderliği, Öğretimsel Liderlik, Okul Müdürü, Öğretmen, Meta Analizi, Etki Büyüklüğü*

ABSTRACT

In order to achieve this aim, in the studies conducted in the related field based on teachers' perceptions, the findings of the research on how much school principals exhibit instructional leadership behaviors in general were examined according to their effect sizes. The findings of 158 postgraduate studies, 146 master's theses and 12 doctoral dissertations, which were conducted in the field of instructional leadership and found in the Yöktez database, were examined within the scope of the study. Among these, 11 theses that met the inclusion criteria of the study were systematically synthesized by meta-analysis method. In the study, the "Principal Instructional Leadership Scale" developed by Hallinger and Murphy (1985) as Principal Instructional Management Rating Scale (PIMRS) and adapted into Turkish by Gümüşeli (1996) was taken as a reference.

As a result of the research, it was seen that the research on instructional leadership was mainly conducted at the primary level and the level of instructional leadership behaviors exhibited by school principals working at this level was high. According to teachers' perceptions, the effect size was high and significant in all of the instructional leadership tasks exhibited by school principals. No publication bias was found in the studies. Therefore, as a result of the data obtained, it was concluded that the scale adapted into Turkish, whose short name is PIMRS, is still usable for researchers and maintains its universal validity.

Keywords: *Instructional Leadership, Instructional Leadership, School Principal, Teacher, Meta Analysis, Effect Size*

Giriş

Okul müdürlüğü rolü tarihsel gelişim sürecinde toplumun ekonomik, sosyal, politik ve teknolojik alanlardaki tüm değişimlerine göre yeniden tanımlanmıştır. Bununla birlikte yapılan farklı tanımların içerisinde ortak vurgu yapılan en önemli rol müdürün öğretim liderliği rolü olmuştur. Bunun temel nedeni okulun temel rolünün eğitmek ve öğretmek olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü bir örgütün rolüyle uyuşmayan liderlik rollerinin, o örgütü başarıya taşınması mümkün olmaz. Bu nedenle okul müdürlerinin diğer örgüt yöneticilerinden farklı olarak yönettikleri okul kurumunu başarıya ulaştırmaları için öğretim liderliği rollerini etkili bir şekilde gerçekleştirmeleri zorunludur. Bunun içindir ki eğitim alanında çalışan uygulamacılar, araştırmacılar ve sektör temsilcileri uzunca bir zamandır okul müdürlerinin öğretim liderliği rollerini tanımlamaya çalışmaktadır.

Öğretim liderliği konusunda yurt dışında özellikle 1970'li yıllardan itibaren çok sayıda araştırma yapılmış, makale ve kitap yazılmıştır. Türkiye'de ise 1990'lı yılların ikinci

yarısından itibaren araştırmacılar öğretim liderliğini çalışma konusu yapmaya başlamışlar ve bu çalışmalar günümüze kadar artarak devam etmiştir. (Gümüseli, 1996, 201).

Okul yapısını tanımlayan ve biçimlendiren üç unsur bulunmaktadır. Bunlar; öğrenciler, öğretmenler ve toplumdur. Okulu etkili kılmak bu üç unsurun müfredat programıyla ilişkilendirilmesine bağlıdır. Öğretim liderliği davranışları gösteren okul yöneticilerinin temel görevi; öğretimin kalitesini arttırmak ve bu unsurları okulun amaçları için yetkinlikle organize edebilmektir (Findley ve Findley, 1992, 103; Akt: Aksoy ve Işık, 2008, 236).

Öğretim liderliğini diğer liderlik alanlarından ayıran özellik, onun genel liderlik davranışlarına ek olarak öğrenci, öğretmen, öğretim programı ve bunların süreçlerine odaklanmasıdır. Öğretim liderliği genel olarak öğretme ve öğrenme konularına odaklanmış bir liderlik yaklaşımı olarak tanımlanmakla birlikte; okul müdürlerinin öğretim liderliği kavramı ve rolleri farklı yazarlar tarafından farklı biçimlerde açıklanmıştır. Daha farklı bir anlatımla müdürün öğretim liderliğine ilişkin araştırmalarda, bu liderlik yaklaşımını oluşturan farklı rol ve görevler tanımlanmıştır.

Aşağıdaki tabloda Sheppard (1996) tarafından öğretim liderliği rollerine ilişkin çeşitli araştırmalarda yapılan sonuçlar yer almaktadır (Sheppard, 1996, s.325-344'den Akt Gümüseli, 2014, s. 27)

Tablo 1. Araştırmalarda Öğretim Liderliği Davranışları

Davranışlar-Görevler	Öğretim Liderliği Araştırmaları											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Amaçları Belirleme	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*
Amaçları Duyurma	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*
Öğretimi Denetleme	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Programı Koordine Etme ve Yönetme	*	*	*	*		*	*		*			*
Öğretim Zamanını Koruma	*	*		*		*	*	*		*		*
Sürekli Görünür Olma	*	*		*		*	*	*				*
Öğretmenleri Özendirme	*	*		*		*	*	*		*		*
Mesleki Gelişimi Sağlama	*	*	*	*			*	*			*	*
Akademik Standartları Belirleme	*	*	*	*		*	*	*		*		*
Öğrenmeyi Özendirme	*	*	*	*		*	*	*			*	*
Öğrenci İlerlemesini İzleme	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Öğretimde Bilgili Olma						*						
Kaynak Sağlama	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*
Plan Yapma					*							
Model Olma					*							

Personel Sağlama					*			*				
Toplum İhtiyaçlarına Cevap Verme								*				
Öğrenci Davranışlarından Sorumlu Olma								*				*
Başkalarına Danışma							*	*				
İyi İş İlişkileri Kurma												*

Sheppard'ın (1996) yaptığı bu çalışmada, öğretim liderliği rollerini oluşturan davranış ve temaların farklı çalışmalarda farklı biçimlerde isimlendirildiği, bazı rollerin ise çoğu araştırmada tekrar edildiği görülmektedir. Tablo 2'deki bulgular sırasıyla şu araştırmacılara aittir: (1)Hallinger ve Murphy1985, (2) Larsen, 1987, (3) Krug, 1990, (4), Rutherford, 1985, (5) Dwyer 1986, (6) Niece 1989, (7), Smith ve Andrews 1989, (8) Bartell, 1990, (9), Cotton ve Savard 1980, (10) Persell ve Cookson 1982, (11) DeBevoise, 1984, (12) Leithwood, Begley ve Cousins, 1990. Tablo 1'de de görüleceği gibi öğretim liderliği kavramı farklı araştırmacılar tarafından değişik biçimlerde görevlere ayrılmış ve tanımlanmıştır. Ancak bu farklı çalışmalarda bazı görevlerin birçok çalışmada tekrar ettiği ortaya çıkmıştır. Özellikle Hallinger ve Murphy'nin 1985 ve 1986 yıllarında etkili okullar üzerine geliştirdiği modelde yer alan öğretim liderliği görev ve davranışlarının birçok araştırmada tekrar edildiği görülmektedir. Bundan dolayıdır ki yurt dışında olduğu gibi Türkiye'de de bu modele dayalı olarak çok sayıda araştırma yapılmış ve makale yazılmıştır.

Bununla birlikte, Türkiye'de öğretim liderliği konusunda yapılan çalışmalarda elde edilen bulguların toplu bir değerlendirmesinin bugüne kadar yapıldığını söylemek güçtür. Başka bir ifadeyle yapılan alan taramasında Türkiye'de öğretim liderliği alanında yapılan çalışmaların çeşitli değişkenler bakımından dağılımı, etki büyüklüğü ve buna dayalı olarak okul müdürlerinin öğretim liderliği profiline nasıl bir görüntü oluşturduğuna ilişkin yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. Halbuki çeşitli bölgelerde ve çeşitli okul düzeylerinde yapılan çok sayıdaki araştırma bulguları incelenerek, hem bu alandaki araştırmaların etki büyüklüğüne ilişkin bilimsel veriler elde edilebilir hem de Türkiye'deki okullarda görev yapan okul müdürlerinin öğretim liderliği profilleri elde edilebilir. Bu verilere dayalı olarak da hem okul müdürü yetiştirmede öğretim liderliğine ilişkin eksikliklerin giderilmesine yönelik programlar düzenlenebilir hem de yapılan araştırmalarda bilimsel niteliğin daha da yükseltilmesi için gerekli önlemler alınabilir. Bu gerçeklerden hareketle lisansüstü düzeyinde yapılan öğretim liderliği araştırmaları sonuçlarının incelenmesi bu çalışmanın problemi olarak belirlenmiştir.

Öğretim Liderliği

Öğretim liderliği genel bir kavramdır. Eğitim ve öğretimle ilgili liderlik görevi olan hemen herkes; öğretmen, okul müdürü, okul müdür yardımcısı, denetçi ve hatta bazen aileler bile zaman zaman öğretim liderliği rolünü gerçekleştirebilirler. Ancak okulun etkili olmasında, okul müdürünün öğretim lideri olması büyük önem taşır. Bu bağlamda diğer

liderlik görevi üstlenenlerden farklı olarak; okul müdürünün liderlik görev ve davranışları da farklılaşır.

Öğretim lideri olarak okul müdürünün öncelikli görevlerinden biri okuldaki eğitim kadrosunun dikkatinin açık tutulması ve bu dikkatin okulun amaçlarını göz önüne alarak güdülenmesini sağlamaktır. Bu güdülenmeyi kendi davranışlarıyla da yansıtmak ve bunu açıklıkla göstermek öğretim liderinin öncelikli görevlerindedir. Öğretim liderliği görevlerini yerine getiren bir okul müdürü aynı zamanda kolaylaştırıcı bir lider olmak zorundadır. Önceliklerin tartışarak belirlendiği kolaylaştırıcı liderliğin en önemli unsurları açıklık, iş birliği, doğruluk, insan merkezlik, amaç yönelimlik ve esnekliktir. Okul müdürünün temel görevi, tüm okul yönetiminin ve eğitimcilerin dikkatini, öğretime ve öğretimi destekleyen amaçlara yönlendirmektir. Öğretim liderliği güden okul müdürünün rolü, okulun amaçlarının anlaşılmasını, benimsenmesini ve gerçekleştirilmesini sağlamaktır (Aydın, 2018, 282).

Öğretim lideri özellikleri gösteren bir okul müdürü; eğitim programının koordine edilmesi, öğretmenin mesleki gelişiminin sağlanması, öğrenci ilerlemesi takibinin yapılması, okulun çevresiyle uyumlu hale gelmesi, öğrenme ve öğretme süreçlerinin planlanması, takibi ve denetimiyle ilgilenen ve vizyonu geniş, ileriye gören ve okul ile öğrenci başarısını sağlamak için kararlar alıp harekete geçen ve öğrenciyi, öğretmeni, veliyi de bu doğrultuda teşvik edip harekete geçiren, okul ve çevresi ile uyumu sağlayacak yeteneğe sahip olmalıdır.

Öğretim lideri bir okul müdürü; okulun vizyonu doğrultusunda misyonunu ve amacını belirlemeli ve bu hedefler doğrultusunda okulu ve öğretimi koordine etmelidir. Bu koordineyi sağlarken; öğrenci ilerlemesi konusunda planlamalar ve denetimi yapıp aynı zamanda öğretmenlerin mesleki gelişimlerini de destekler nitelikte olmalıdır. Etkili iletişimi sağlayan bir öğretim lideri aynı zamanda iyi bir güdüleyicidir. Öğretim lideri okul müdürünün tüm bu özellikleri hedeflerine varmak amacıyla gerçekleştirmesi için iletişim becerilerinin üst seviyede olması gerekmektedir. Plan ve hedef doğrultusunda doğru güdülemeyi gerçekleştiren öğretim lideri, etkili ve başarılı bir okul kültürü oluşturarak ve mesleki başarısı yüksek öğretmenler ile başarılı öğrencilerin yetişmesine de kaynak sağlayacaktır.

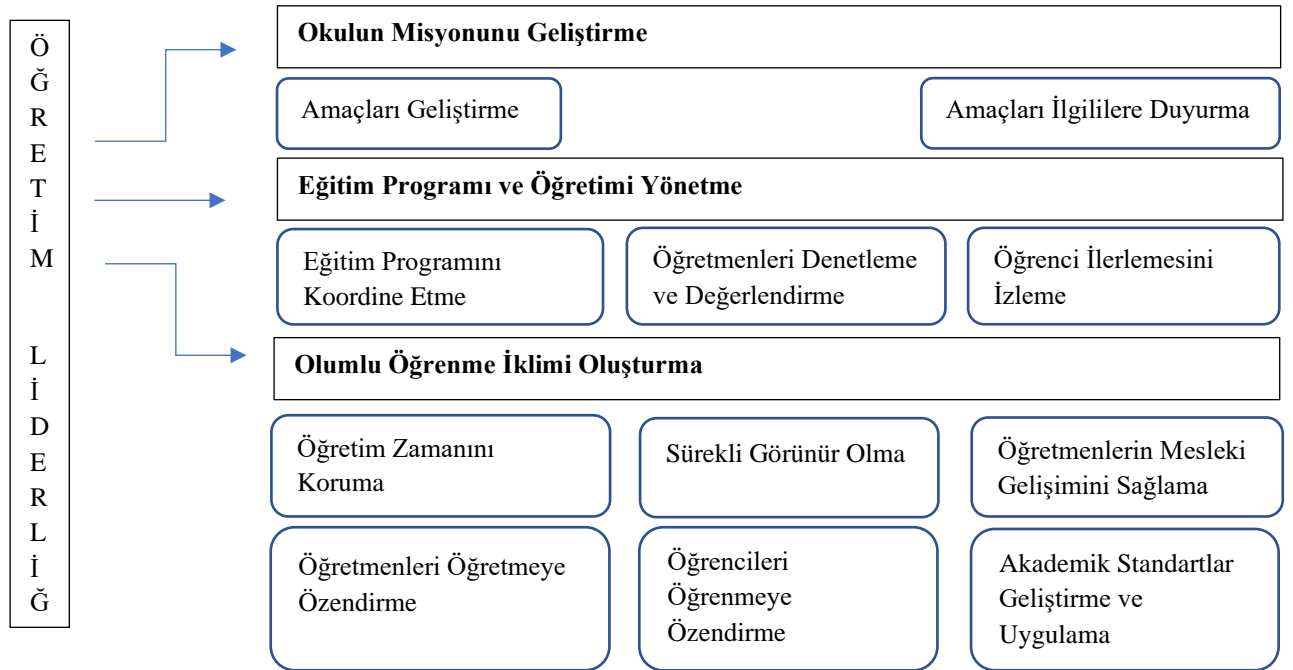
Öğretim Liderliği Boyutları ve Görevleri

Eğitim liderliği üzerine çalışmalar yapan araştırmacıların, öğretim ve öğrenmeyi temel olarak özellikle 1970'li yılların ikinci yarısında sonra adına öğretim liderliği denilen bir liderlik türü dikkatlerini çekmeye başlamıştır. Öğretim liderliği kavramı kısa bir süre içerisinde birçok bilim insanının ilgisini çekerek günümüzde yapılan eğitim liderliği çalışmalarında da önemini korumaya devam etmektedir (Gümüşeli, 1996, 201).

Öğretim liderliği alanında yapılan çalışmalarda, yukarıda Tablo 1'de de belirtildiği gibi, benzerlikler ve farklılıklar içeren boyut ve görevler ortaya çıkmıştır. Bazı araştırmacılar

öğretim liderliği tanımlamasını yaparken net ve mutlak ifadelerde bulunamayacağı gibi kesin özelliklerin de söz konusu olamayacağını belirtmiştir. Sonuç olarak, öğretim liderliği ile ilgili araştırmaların ve sonuçların, çevresel faktörlere ve bağlamsal koşullara, ilgili çevre içerisinde bulunan bireylerin kişilik özellikleri ve ilişkilerine göre değişiklik gösterebileceğini ileri sürmüştür (Harchar ve Hyle, 1996, 15; Akt: Şişman, 2018, 54). Bununla birlikte hem araştırmalarda model alınma sıklığı hem de yapılan araştırmalarda tekrar eden işlevler bakımından Hallinger ve Murphy (1985) tarafından geliştirilen öğretim liderliği modeli ve bu model içerisinde yer alan öğretim liderliği boyut ve görevleri birçok yazar tarafından kabul görmüştür.

Yapılan çalışmalarda görülen tanım ve işlev benzerliklerine bağlı nedenlerle bu çalışmada, Hallinger ve Murphy'nin geliştirdiği ve Gümüşeli'nin (1996) Türk eğitim sistemimize uyarlamış olduğu öğretim liderliği modeline göre literatürde yapılmış olan çalışmaların araştırma kapsamına alınmasının daha doğru olacağı düşünülmüştür. Çünkü söz konusu ölçeğin Türkçeye uyarlanmasından sonra çok sayıda araştırmacının bu ölçeği kullanarak çalışma yaptığı belirlenmiştir. Hallinger ve Murphy modelinin şematik görünümü ve modelde yer alan boyut ve görevlerle ilgili açıklamalar aşağıda yer almaktadır:

Şekil 1. Öğretim Liderliği Boyut ve Davranışları (Gümüşeli, 2014, 29)

Okulun Misyonunu Geliştirme: Bu boyut okulun varlık nedenini ortaya koyma ve okuldaki tüm paydaşlarla paylaşmayı amaçlayan boyuttur. Bu boyut iki önemli işlevi içerir. Bunlardan birisi okulun amaçlarının belirlenmesi, diğeri de okul misyonunun belirlenmesi ve paylaşılmasıdır.

Okulun Amaçlarının Belirlenmesi: Okulun amaçları, gelişen şartlar karşısında değişiklikler göstermektedir. Bundan dolayı amaçların sürekli gözden geçirilmesi, gerekirse yeniden belirlenmesi ve yeniden tanımlanması gerekmektedir. Amaçlar belirlenirken okulun benimsediği eğitim felsefesi, kültürel unsurlar, okulun bulunduğu çevrenin beklenti ve yönelimleri, edinilmiş kaynaklar gibi belirleyiciler bulunmaktadır. Okul yöneticileri okulun amaçlarını oluşturur iken bu belirleyicileri dikkate almalıdırlar (Şişman, 2018, 67-69). Bu görev aynı zamanda, öğrenci merkezli okul yapısını oluşturabilmek için başlangıç noktası olarak kabul edilir (Hallinger, 2011, 276). Etkili okullarda görev alan başarılı okul müdürlerinin, okulun amaçlarını doğru ve ulaşılabilir hedefler ile belirlemesini kolaylaştıracak ilk unsur alanda yeterli mesleki donanıma ve eğitim programı konusunda temel bilgilere sahip olmasıdır.

Okulun Amaçlarının Paylaşılması: Okul müdürünün en önemli görevlerinden biri de okulun vizyon, misyon ve amaçlarını öğretmenlere, okuldaki diğer çalışanlara, öğrencilere ve velilere açıklamak ve duyurmaktır. Okulun amaçlarını öğrencilere, öğretmenlere ve velilere iletmeye çalışan okul müdürü; hedefleri ve amaçları bildiren toplantılarla, personel bültenleri dağıtarak, müfredat belirleme toplantıları yaparak, öğretmen ve veli toplantıları düzenleyerek veya okul dergisi basarak iletişim yollarını genişletebilir (Hallinger ve Murphy, 1985, 221-224).

Eğitim Programını ve Öğretimi Yönetme: Eğitim programı ve Öğretimi Yönetme boyutu öğretim liderliğinin ikinci boyutunu oluşturur. Eğitimin amaçları doğrultusunda öğrenci yetiştirmek okul örgütünün var olmasının nedeni ve hedefidir. Öğrenciler, okulun eğitim programı temelinde yetiştirilmektedir. Okulu yönetmek bu sebeple gerçekte eğitim programı ve öğretimi yönetmektir (Başaran, 1994, 81). Bundan dolayı bu boyuttaki görevler ve roller okul müdürünün öğretim liderliği ile ilgili oynayacağı doğrudan roller kapsamına girer ve öğretim liderliğinin deyim yerindeyse kalbini oluşturur. Kuşkusuz bu roller okulun büyüklüğüne göre gerektiğinde paylaşılabilir de. Kuşkusuz büyük ve gelişmiş okullarda öğretim programını geliştiren ve izleyen tek kişi okul müdürü değildir. Fakat yine de okulun akademik programının koordinasyonu ve kontrolü müdürün temel liderlik sorumluluklarından (Hallinger, 2011, 277). Eğitim programını ve öğretimi yönetme boyutu; öğretimi denetleme ve değerlendirme, eğitim programını koordine etme, öğrenci ilerlemesini inceleme alt boyutlarından oluşmaktadır.

Öğretimi Denetleme ve Değerlendirme: Öğretim lideri özelliği gösteren okul müdürünün en temel görevlerinden biri belirlenen amaçların ve hedeflerin sınıf içerisinde öğrenci pratiğine dönüşmesini sağlamaktır. Bu amaçların sınıf içinde var olmasını sağlamak için müdürün, öğretmenler ile koordineli bir çalışma göstermesi gerekmektedir. İlk olarak amaçları belirlemede öğretmenlerle koordineli çalışan müdür, sonrasında bu amaçların işlevselliğini görmek için resmi olmayan sınıf ziyaretleri ile öğretmen ve öğrenci izlemesi ile denetlemelidir. Gözlemler sonucunda yapılan değerlendirmeler, eksiklik ve aksaklıkların zamanında giderilmesine hizmet edeceği gibi aynı zamanda eğitim programının koordine edilmesine de katkı sağlar. (Hallinger ve Murphy, 1985, 222-223).

Eğitim Programını Koordine etme: Okulun ve öğrencilerin başarısı bir bakıma okuldaki etkinliklerin dağılımı yapılırken bu etkinlikler arasında uygun ve etkili koordinasyon sağlanmasına bağlıdır. Eğitim programının koordinasyonu aynı branşta eğitim veren öğretmenler arasında yapılan dikey ve aynı seviyeleri okutan öğretmenlerin

uyguladıkları planlar arasında yapılan yatay bütünleşmenin sağlanması olarak iki şekilde gerçekleştirilebilir.

Eğitim programını koordine etme okul müdürlerinin temel sorumluluğu olduğu için bu konu ile ilgili yapılan toplantılar ve etkinliklere okul yöneticisinin katılması ve başkanlık yapması önem taşır. (Başaran, 1994, 89).

Öğrenci İlerlemesini İzleme: Öğrenci ilerlemesinin izlenmesi görevi öğrencilerin başarı durumlarının sürekli ve sistemli bir biçimde izlenmesi, izleme sonuçlarının öğretmen, öğrenci veli ve okul yönetimine raporlanmasını içeren çeşitli etkinlikleri kapsar. Öğrenci ilerlemesini izlemenin üç temel amacı bulunmaktadır. Bunlar; öğrencilerin kişisel ilerlemesini izleme ve öğrenmede güçlük duydukları unsurları belirleme, öğrencilerin başarı düzeylerine uygun yerleştirme yöntemiyle eğitim almalarını sağlama ve bunu belgelendirebilme, eğitim sisteminin hesap verebilirliğini sağlamak için aynı düzeydeki grupların değerlendirmesi ve kıyasını yapmaktır. Etkin eğitimciler, öğrenci ilerlemesinin incelemesini iki önemli neden amacıyla kullanırlar. (Gümüşeli, 2014, 180). Etkili okullardaki öğretim liderleri öğrenci ilerlemesini izlerken; standart testlerin yanı sıra ölçüt referanslı testler yaparak öğrenci başarısını veya zayıflıklarını teşhis etmiş olur. İzleme sonucunda yapılan değerlendirmeler; sınıfların düzenlenmesinde ve hedeflerin yeniden belirlenip geliştirilmesinde, müfredatın şekillenmesinde ve öğretimin başarısını gözlemlenmesinde kullanılır (Hallinger ve Murphy, 1985, 223).

Olumlu Öğrenme İklimini Oluşturma: Olumlu öğrenme iklimini oluşturma boyutu, kapsam ve niyet bakımından öğretim liderliğinin en fazla görev içeren boyuttur. Bununla birlikte bu boyutta yer alan görevler öğretim liderliğine ilişkin direkt rollerden çok dolaylı rollerden oluşurlar. Başarılı ve etkili okulların belirledikleri yüksek standartlar ve geliştirdikleri akademik bültenler, sürekli öğrenmeyi ve geliştirmeyi teşvik edip ödüllendiren bir kültür oluşturur (Hallinger, 2011, 277). Öğrenme iklimi, öğrencilerin öğrenme becerisi üzerinde etkilidir. Okulun hedeflerini öğrencilere ve öğretmenlere ileten okul müdürü, bu hedeflerin gerçekleşmesi ve beklentinin karşılanması amacıyla onları destekler ve teşvik eder. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamaları adına okul müdürü yardımcı ve yol gösterici olmaktadır. Okul müdürünün tüm bu çabaları öğrencilerin öğrenmeye özenmesi ve öğrenci öğrenmesi üzerinde de etkilidir (Hallinger ve Murphy, 1985, 223). Okullar öğrencilerin hayata katılabilmesi ve topluma fayda sağlayacak bireyler haline gelmesi için uygun ortamı sağlamak zorundadır. Bunu sağlamak için de olumlu öğrenme iklimi oluşturmak amacıyla başlıca şu görevleri yaparlar: öğretim zamanını koruma, sürekli görünür olma, öğretmenleri çalışmaya özendirme, öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlama, akademik standartlar geliştirme ve uygulama, öğrencileri öğrenmeye özendirme.

Öğretim Zamanını Koruma: Olumlu öğrenme ikliminin sağlanabilmesinde öğretim zamanının verimli kullanılması büyük önem taşır Bunun için okul müdürü öğretmenlerin ve öğrencilerin derse geç kalmamaları ve devamsızlık yapmamaları için çeşitli önlemler almalı ve aynı zamanda ders programını ve ara saatlerini programlarken okul işleriyle öğretim işlerinin birbirinden etkilenmeyecek şekilde planlanmasını sağlanmalıdır. (Hallinger ve Murphy, 1985, 221). Aynı zamanda okul içerisindeki etkinliklerin, duyuruların veya aktivitelerin aktif ders saatlerinde duyurulmasının önlenmesi de öğretim zamanını korumak için gerçekleştirilebilecek davranışlardandır.

Sürekli Görünür Olma: Müdür kampüs içerisinde ve sınıflarda yani okulun hemen hemen her yerinde öğrenciler ve öğretmenler tarafından görünür olmalıdır. Müdürün görünür olması öğrencilerin ve öğretmenlerin ihtiyaçları hakkında fikir edinmesini sağlar, yöneteceği unsurlardan onu uzaklaştırmamış olur ve okulun temel ihtiyaçlarını önceden sezinleme fırsatı tanır. Okul içerisinde görünür olan müdür, aynı zamanda ulaşılabilir hale gelir. Öğretmenler ve öğrenciler ile iletişim halinde olan ve onların ihtiyaçlarına hemen yanıt veren müdür olumlu öğrenme iklimini desteklemiş hale gelecektir (Hallinger ve Murphy, 1985, 222). Okul içerisinde sürekli görünür olan okul aynı zamanda okulun vizyon ve misyonunun ilgililere aktarılması için fırsat yakalamış olur. (Wallace, 1996, 29).

Öğretmenleri Öğretmeye Özendirme: Olumlu öğrenme iklimini oluşturmak adına okul müdürü, başarılı öğretmenleri desteklemeli ve yapacağı ödüllendirmeler ile öğretmenleri çalışmaya teşvik etmelidir. Müdürler başarılı öğretmenleri sadece maaş yönüyle değil aynı zamanda yüksek performans seviyelerini onları takdir ederek, toplum içerisinde övgüler sunup, onlara resmi onur belgeleri vererek de sağlayabilirler (Hallinger ve Murphy, 1985, 223).

Öğretmenlerin Mesleki Gelişimini Sağlama: Öğretim liderliği özelliği taşıyan okul müdürü, etkin bir okul yönetimi oluşturabilmek adına; mesleki gelişimi destekler, akademik başarı sağlayacak fırsatlardan öğretmenleri haberdar eder ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmaları için destekler. Öğretmenler gelişim etkinliklerinden edindikleri yeni becerilerini sınıf yönetimine ve öğretim programlarına entegre ettikleri takdirde başarılı ve olumlu bir okul iklimi sağlanmış olur. (Hallinger ve Murphy, 1985, 223). Öğretmenlerin, mesleki anlamda problemlerinden birisi de öğrendiklerini meslektaşlarıyla paylaşmak için uygun fırsatı bulamamalarıdır. Bunun için öğretmenlerin uzmanlık alanları belirlendikten sonra mesleki gelişimlerini sağlamak adına bu uzmanlıkların meslektaşlarla paylaşılması için uygun koşullar sağlanmalıdır (Zepeda, 2016, 348).

Akademik Standartları Geliştirme ve Uygulama: Akademik standartların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi okulun vizyonu olarak belirlenen hedefler içerisinde bulunmaktadır. Öğrenme ortamını verimli hale getirmek ve öğrenmeyi arttırmak için belirlenen yüksek standartlar beklentileri artırır ve yüksek akademik standartların oluşması okulun politikasını oluşturur hale getirir. (Hallinger ve Murphy, 1985, 224). Bu nedenle okul müdürleri öğrenci öğrenmesini odak noktası olarak ele alıp, okulun hedeflerini etkili bir biçimde gerçekleştirecek yüksek standartlar belirlenmesine öncülük etmeli ve öğretmenleri ve öğrencileri bu standartlar doğrultusunda çalışmaya teşvik etmelidir.

Öğrencileri Öğrenmeye Özendirme: Okul müdürünün, olumlu öğrenme iklimi oluşturabilmesi için öğrencileri öğrenmeye özendirici koşulları ve politikaları oluşturması gerekir. Öğrencileri öğrenmeye özendirme konusunda yapılan araştırmalar; öğrencilerin buldukları yaş, çevre, sosyo ekonomik koşullar vb. birçok faktörün öğrencilerin motivasyonları üzerinde farklı etki yaptığını ortaya koymaktadır (Hallinger ve Murphy, 1985, 225). Bunun için öğrencileri öğrenmeye özendirme adına yapılacak etkinlikler, geliştirilecek politikalarda bu farklılıkların göz önünde bulundurulması gerekir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı Hallinger ve Murph (1985) tarafından ‘‘Principal Instructional Management Rating Scale (PIMRS)’’ adıyla geliştirilen ve Gümüşeli (1996) tarafından ‘‘Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliği Ölçeği’’ adıyla Türkçeye uyarlanan öğretim ölçeği kullanılarak yapılan lisansüstü düzeyinde ki araştırmalarda ortaya çıkan sonuçların meta analiz yöntemi ile incelenmesidir. Bunun için yapılan tarama sonucunda araştırmaya dahil olma kriterlerini taşıyan 11 araştırmanın bulgularına dayalı olarak; hem okul müdürlerinin öğretim liderliği görevlerini hangi düzeyde yerine getirdiklerine ilişkin sonuçların etki büyüklüklerini ile okul düzeyine göre elde edilen bulguların etki büyüklüklerini belirlemek hem de bu araştırmalara ilişkin yayın yanlılığı düzeyini ortaya koymaktır.

Sınırlılıklar

Araştırma, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı arşivinde yer alan Ocak 1996 ve Ekim 2022 yılları arasında öğretim liderliği alanında yapılan yayınlanmış ve yayınlanma izni olmayan lisansüstü alanda öğretim liderliği hakkında yapılmış bilimsel çalışmaları kapsamaktadır. Elde edilen bulgular yapılan araştırmalarda öğretim liderliği ölçeğine öğretmenlerin verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma neticesinde ulaşılan verilerin analizi için sistematik sentezlemenin en son basamağı olan meta analizi yöntemi kullanılmıştır. Ulaşılan tüm çalışmalar, araştırmanın sınırlılıkları dahilinde düzenlenen kodlama protokolüne göre listelenerek analize katılmıştır. Veriler, istatistiksel yöntem yardımı ile güven aralığı en düşük sonuca ulaşılabilirlik adına sentezlenmektedir (Kış, 2013,23). Meta analizi, belirli bir konu hakkında toplanan kanıt ve verilerin özetine ulaşmak adına daha önce yapılmış olan araştırma sonuçlarını istatistiksel açıdan birleştirip eleştirel açıdan değerlendiren bir yöntemdir (Spector ve Thampson, 1991; Akt: Keskin, 2022,6).

Çeşitli zamanlarda ve yerlerde yapılan yayınlanmış veya yayınlanmamış çalışmaların bulgularını birleştirerek toplayan ve topluma ilgili parametre hakkında tahmin gücü sağlayan prosedürleri içeren istatistiksel metot meta analizidir (Şahin, 2019, 5). Meta analizinin öncelikli amaçları aşağıdaki gibidir (Haidich, 2012; Normand, 1999; Akt. Keskin, 2022, 7):

- Alanyazındaki çelişkileri inceleyerek ve bu çelişkilerin nedenlerini bulmak,
- Daha geniş katılımlı örneklem hacmi oluşturarak parametre tahminlerinin keskinliğini ve gücünü arttırmak adına örneklem sayısı küçük olan çalışmaları birleştirmek,
- Yapılan araştırmalarda gözlenen heterojenliğin asıl kaynaklarını ortaya çıkarmak,
- Bireysel araştırmalarda önemsenmeyen fakat etkili olabileceği varsayılan değişik alt gruplardaki işlemlerin etkinliğini araştırmak,
- Yapılması planlanan araştırmalar için ileriye dönük bilgi kaynağı olmak,

- Elde edilen sonuçlarla ileride yapılacak olan araştırmalara ışık tutmak ve yeni konuların araştırılmasına zemin hazırlamak.

Yapılan meta analiz sonucunda ulaşılmaması hedeflenen bulgular; etki büyüklüğü değeri, alt ve üst limit aralıkları, sabit veya rastgele etki modeli değerleri, yayın yanlılığı olup olmadığına ilişkin değerler ve moderatör etki analizindeki sonuçların listelenip raporlaştırılması oluşmaktadır (Kürü, 2021, 226). Meta analizinde kullanılan iki ana yaklaşım istatistik modelleri olarak kabul edilmektedir. Bu yaklaşımlar, bir grup çalışma neticesinde ulaşılan ortama etki büyüklüğü hakkında sonuca varmak için geliştirilen sabit etki modeli ve rastgele etki modelidir (Borenstein vd., 2009; Hedges ve Vevea, 1998; Hunter ve Schmidt, 2000, 2004; Tweedie, Smelser ve Baltus, 2004; Akt. Üstün ve Eryılmaz, 2014, 10).

Meta analizine dahil edilen tüm çalışmalar için gerçek etki büyüklüğünün bir tane yani tek olması sabit etki modelinin öncelikli özelliğidir. Dolayısı ile gözlenen etkilerde ortaya çıkan tüm farklılıkların, örneklem hatası sonucu olduğu anlamı çıkmaktadır. Rastgele etki modelinde ise örneklem grubundaki katılımcıların yaş, eğitim durumu veya sınıf büyüklüğü vb gibi ara değişkenler sonucunda elde edilen gerçek etki büyüklüğünün üzerinde çalışılan araştırmadan araştırmaya değişiklik gösterebileceği fikrine dayanmaktadır. Bu sebeple, gerçek etki büyüklüğü belirli ortalamalar etrafında dağılmaktadır. Dolayısıyla, meta analizi neticesinde bulunan etki büyüklüklerinin bu dağılımın rasgele örnekleme olduğu düşünülmektedir (Üstün ve Eryılmaz, 2014, 10).

Rothstein ve arkadaşlarına (2005) göre yayın yanlılığı, alanyazındaki yayınlanmış araştırmaların, tamamlanmış araştırmaların anakütlesinin temsilcisi olarak algılanmayacağını belirten bir terimdir. Sonuçların yönü ve istatistiksel değerine bağlı olarak araştırmaların yayınlanması veya yayınlanmaması olarak tanımlanmıştır. Meta analizinde doğru sonuçları elde edebilmek ve yanlılıktan kaçınabilmek adına analize dahil edilen çalışmaların sistematik ve dikkatli bir şekilde işlenmesi önceliklidir. Araştırmaya dahil edilecek olan çalışmaların kapsadığı örneklemin, anakütleyi temsil özelliğine sahip olması hangi çalışmaların analize seçileceğine karar verilmesi ve bütün kaynakların kapsamlı bir şekilde taranması önemlidir. Bronstein ve arkadaşlarına (2009) göre nispeten daha yüksek bir etki büyüklüğü bildiren, sıfır hipotezini onaylamayıp reddeden sonuçların dahil edildiği araştırmaların yayınlanma olasılığı daha yüksek olduğu için alanyazındaki herhangi bir yanlılığın bir yansıması olarak meta analizinde de görülmesi muhtemeldir (Keskin, 2002, 32).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ocak 1996 ve Ekim 2022 yılları arasındaki öğretim liderliği alanında yapılan “öğretim liderliği” ve “öğretimsel liderlik” anahtar kelimeleri sonucunda internet ortamında ulaşılabilen 142 adet yayınlanmış ve üniversite kütüphane sistemi TÜBESS üzerinden talep edilerek basılı halde elde edilmiş 16’sında yayınlanma izni olmayan toplam 146 adet yüksek lisans ve 12 adet doktora tezi olmak üzere toplam 158 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Araştırma kriterlerini sağlayan 11 adet lisansüstü çalışma bu araştırmanın çalışma alanını oluşturmaktadır. Araştırmaya dahil edilecek tezlerin seçiminde şu kriterler esas alınmıştır:

- 1- Meta analize dahil edilecek çalışmaların zaman aralığı: Ocak 1996- Ekim 2022 yılları arasında Yöktez’de kaydının yapılmış olması.
- 2- Yayınlanmış veya yayınlanma izni olmayan çalışma kaynakları: Yüksek lisans ve doktora tezleri.
- 3- Çalışmalardaki araştırma yönteminin uygun olması: Meta analiz çalışmalarından standartlaştırılmış etki büyüklüğüne ulaşabilmek için dahil edilen çalışmaların ampirik çalışmalar olması ve araştırmanın yapıldığı bölge, araştırmanın yapıldığı yıl, araştırmanın uygulandığı okul türü, araştırmanın uygulandığı okul düzeyine ve öğretmen gruplarına sahip olmaları ölçüt olarak alınmıştır.
- 4- Yeterli sayısal veri içermesi: Meta analiz çalışması için gerekli olan etki büyüklüklerinin hesaplanabilmesi için çalışmaya dahil edilen araştırmaların araştırmanın yapıldığı bölge, araştırmanın yapıldığı yıl, araştırmanın uygulandığı okul türü, araştırmanın uygulandığı okul düzeyine ve öğretmen grupları için betimleyici sayısal verilere ihtiyaç duyulduğundan; öğretmen gruplarına ilişkin araştırmanın yapıldığı bölge, araştırmanın yapıldığı yıl, araştırmanın uygulandığı okul türü, araştırmanın uygulandığı okul düzeyi gibi bireysel değişkenlerle ilgili ortalama, standart sapma, F değeri, t değeri, X^2 testi, Q testi, I^2 testi verileri olan araştırmalar çalışmaya dahil edilmiştir. Bu veriler, çalışmanın örneklemini oluşturan her verinin etki büyüklüğünün hesaplanabilmesi açısından kullanılmaktadır.

Dahil edilme kriterlerine uyan 11 adet araştırmaya ilişkin detayları bulunduran Tablo 2’de aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2: Meta Analize Dahil Edilme Kriterlerini Karşılıyan Tezler

YIL	DÜZEY	YAYIN DURUMU	YAPILDIĞI ÜNİVERSİTE	TEZ SAHİBİ
2022	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMIŞ	İstanbul Okan Üniversitesi	Nihan Özyürek
2019	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMIŞ	İstanbul Okan Üniversitesi	Burcu Uzlar
2019	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMIŞ	İstanbul Okan Üniversitesi	Tuğba Akyıldız
2016	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMIŞ	İstanbul Okan Üniversitesi	Funda Olukpınar Alkan
2015	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMIŞ	Yıldız Teknik Üniversitesi	Fatma Cengiz
2012	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMIŞ	Maltepe Üniversitesi	Aysun Erol
2008	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMIŞ	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Müzeyyen Dönmez
2007	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMIŞ	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Fevzi Buyrukcu
2006	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMIŞ	Selçuk Üniversitesi	Mehmet Akif Sözüeroğlu
2005	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMAMIŞ	Yıldız Teknik Üniversitesi	Esmâ Kırılmaz
1999	YÜKSEK LİSANS	YAYINLANMAMIŞ	Yıldız Teknik Üniversitesi	Gonca Çalhan

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi dahil edilme kriterlerine uyan 11 araştırmanın tümü yüksek lisans düzeyindeki çalışmalardan oluşmuş ve bunlardan beşi vakıf altısı ise devlet üniversitelerinde lisansüstü öğrenim görenler tarafından yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Çalışma verilerinin elde edilmesinde öncelikle Hallinger (1985) tarafından geliştirilen ve Gümüşeli (1996) tarafından Türk Milli Eğitim sistemine uyarlanan orijinal adı ‘Principal Instructional Management Rating Scale (PIMRS) adıyla anılan ölçek yardımıyla yüksek lisans ve doktora tezleri çalışmaları için veri toplanan araştırmalar belirlenmiştir. Söz konusu çalışmaların belirlenmesi ve incelenmesi Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı arşivinden ve Türkiye Belge Sağlama Sistemi olarak adlandırılan TÜBESS üzerinden ‘öğretim liderliği’ ve ‘öğretimsel liderlik’ anahtar kelimeleri kullanılarak yapılan taramalar ile gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Yapılan taramalar neticesinde çalışmanın dahil edilme kriterlerini karşılayan araştırmalar, gerekli kodlamaları yapıldıktan sonra, güvenilirlik ve geçerlilikleri kontrol edilmiş ve elde edilen sonuçlar bu doğrultuda raporlanmıştır. Çalışmada kullanılan kodlama sistemiyse üç bölümden oluşmuştur. Bu bölümlerden birincisi çalışmanın kimliğini, ikincisi çalışmanın içeriğini kapsarken üçüncü bölüm ise çalışmanın verilerinden oluşmaktadır.

Araştırmada öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin öğretim liderliği görevlerinin her birinin müdürler tarafından ne düzeyde yerine getirildiğine ilişkin algıların incelenmesinde, taranan araştırmalardaki ortalamaların aritmetik olarak da ortalamaları alınmış ve buna göre ortalamaların ortalaması belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar, araştırmalarda kullanılan ölçeğin ölçek aralıkları esas alınarak sonuçların hangi düzeyi yansıttığı açıklanmıştır. Ölçek beşli likert türü ölçek olması dolayısıyla aralık değerleri ($n-1/n=4/5=0,80$) 0-1,79 hiçbir zaman; 1,80-2,59 aralığı az; 2,60-3,39 aralığı ara sıra/orta düzeyde; 3,40-4,19 aralığı çoğunlukla/büyük ölçüde ve 4,20-5,00 aralığı da her zaman/tamamen şeklinde değerlendirilmiş ve ifade edilmiştir. Etki büyüklüğüne ilişkin verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması sürecinde meta analizinde (Kale ve Nirphareke, 2017) tarafından geliştirilen (Akt. Keskin, 2022, 7) aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

- Analize dahil edilen her çalışmanın etki büyüklüğünün hesaplanması,
- Birleşik etki büyüklüklerinin hesaplanması,
- Heterojenlik testi,
- Yanlılık testi,
- Duyarlılık analizleridir.

Çalışmaya dahil edilen her çalışmanın etki büyüklükleri, varyansları ve grup kıyaslamaları Meta-Analiz için İstatiksel Paket Programı CMA Ver. 2.0 [Comprehensive Meta Analysis] kullanılarak yapılmıştır (Kış, 2013, 87). Meta analizde, kodlayıcı güvenilirliği testi içinse Analog ANOVA testi uygulanmıştır.

Dolayısıyla, nicel yöntemlerle gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen verilerin analizinde, sistematik sentezlemenin en ileri aşaması olan meta analizi ile düzenlenmesi ve grup farklılığı yöntemi dikkate alınmıştır. Belirlenen araştırma sorularına göre elde edilen verilerin betimsel istatistik dağılımları ilişkilendirilip yorumlanması yapılarak sonradan yapılacak olan çalışmalar için bilgi kaynağı olmak hedeflenmiştir. Tarama sürecinde ilk olarak toplam 158 adet araştırmaya ulaşılmıştır. Örneklem içeriği (veli, öğrenci, akademisyen vb.) ve eğitim düzeyi/kapsamı (üniversite, halk eğitim merkezi) haricinde kalan çalışma ile ölçek farklılığı içeren ve meta analizi yapılabilmesi için yeterli uygunlukta istatistik veri içermeyen 147 yüksek lisans ve doktora tezi meta analize dahil edilememiştir. Nihai olarak 11 çalışma meta analiz çalışması kapsamına alınmıştır. Meta analize dahil edilen 11 çalışmanın veri ve elde edilen bulguları detaylı bir şekilde "Bulgular ve Yorumlar" adlı başlıkta verilmiştir. Verilerin orijinalliğini göstermek ve üzerinde değişiklik yapılmadan objektif bir şekilde analize dahil edildiğini göstermek amacıyla da işlenen değerler ilgili başlıklara meta analizi programından kopyalanarak eklenmiştir.

Bulgular ve Yorum

Öğretim liderliği ile alakalı yapılan ve meta analize dahil edilme kriterlerini karşılayan araştırmaya dahil edilen on bir çalışmada öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin ilgili on bir görevi ne kadar yerine getirdiğine ilişkin algılara yönelik bulgular ile okul düzeyine ilişkin bulgularla ilgili etki büyüklükleri ve analize dahil edilen çalışmaların yaygın yanlışlıklarına ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

a) Öğretim Liderliği Görevlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan çalışmalar üzerinde yapılan analizlerde, okul müdürlerinin öğretim liderliği görevlerinin her birini hangi düzeyde yerine getirdikleri ve bunların etki büyüklüklerine ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

- **Okulun Amaçlarını Geliştirme Görevine İlişkin Bulgular:** Yapılan araştırmalarda öğretmenlere göre okul müdürlerinin okulun amaçlarını geliştirme görevini ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin algılarına yönelik etki büyüklükleri de aşağıdaki Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 3. Okul Müdürlerinin Okulun Amaçlarını Geliştirme Görevini Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study							Mean and 95% CI					Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-8,00	-4,00	0,00	4,00	8,00	Relative weight	Relative weight		
	2012-Ayşın	3,560	0,067	0,004	3,429	3,691	53,281	0,000							3,69	9,21	
	2019-Burcu	3,630	0,049	0,002	3,534	3,726	74,200	0,000							6,89	9,46	
	2005-Esma	3,990	0,033	0,001	3,925	4,055	121,160	0,000							15,21	9,62	
	2015-Fatma	3,530	0,020	0,000	3,490	3,570	172,784	0,000							39,51	9,70	
	2007-Fevzi	3,880	0,054	0,003	3,774	3,986	72,030	0,000							5,68	9,40	
	2016-Funda	3,890	0,219	0,048	3,461	4,319	17,783	0,000							0,34	5,99	
	1999-Gonc	3,730	0,058	0,003	3,616	3,844	64,205	0,000							4,89	9,34	
	2006-Mehm	4,280	0,062	0,004	4,159	4,401	69,064	0,000							4,29	9,29	
	2008-Müzey	4,180	0,043	0,002	4,096	4,264	97,146	0,000							8,91	9,52	
	2022-Nihan	3,920	0,045	0,002	3,831	4,009	86,707	0,000							8,07	9,50	
	2019-Tuğba	3,680	0,081	0,007	3,521	3,839	45,457	0,000							2,52	8,98	
Fixed		3,764	0,013	0,000	3,739	3,789	293,122	0,000									
Random		3,842	0,086	0,007	3,673	4,011	44,551	0,000									

Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin okulun amaçlarını geliştirme görevine dair ilişkin

heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin okulun amaçlarını geliştirme görevine ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

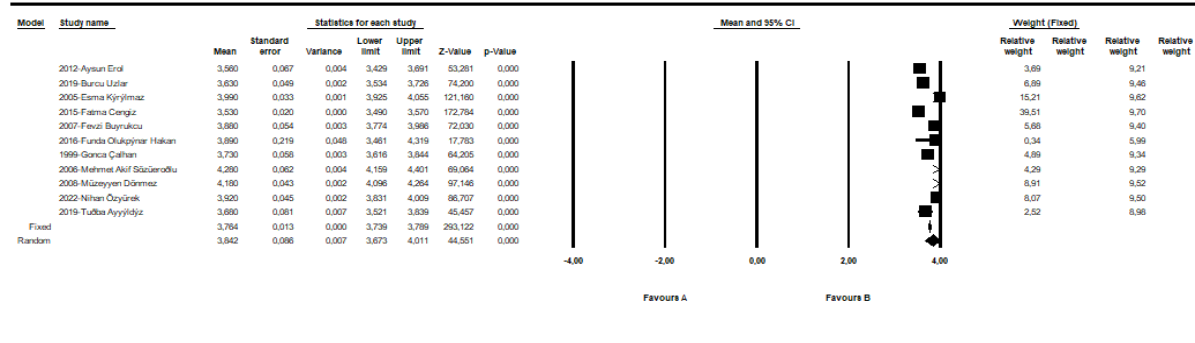
Tablo 4. Okul Müdürlerinin Okulun Amaçlarını Geliştirme Görevini Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Etki Büyüklükleri

Model	Effect size and 95% confidence interval					Test of null (2-Tail)		Heterogeneity			Tau-squared					
	Number Studies	Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3,764	0,013	0,000	3,739	3,789	293,122	0,000	376,203	10	0,000	97,342	0,076	0,047	0,002	0,276
Random	11	3,842	0,086	0,007	3,673	4,011	44,551	0,000								

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi ise sonucu heterojenliğin değerini gösterir. %97,34 çıkmıştır. Heterojenlik değeri ortalamaya göre yüksek ve anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Okul Müdürlerinin Okulun Amaçlarını Geliştirme Görevini Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta Analysis

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açıkkel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıda ki orman grafiğinde Fatma Cengiz'in 2015 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasında

ise en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Fatma Cengiz'in 2015 yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

- **Okulun Amaçlarını İlgililere Açıklama Görevine İlişkin Bulgular:** Yapılan araştırmalarda öğretmenlere göre okul müdürlerinin okulun amaçlarını ilgililere açıklama davranışını ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin etki büyüklükleri Tablo 7 ile verilmiştir.

Tablo 6. Okul Müdürlerinin Okulun Amaçlarını İlgililere Açıklama Görevini Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algularına Yönelik Araştırmaların Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study							Mean and 95% CI					Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-4,00	-2,00	0,00	2,00	4,00	Relative weight	Relative weight		
	2012-Aysun	3,780	0,057	0,003	3,667	3,893	65,831	0,000						4,35	9,63		
	2019-Bucu	3,770	0,049	0,002	3,673	3,867	76,224	0,000						5,87	9,76		
	2005-Esma	4,080	0,031	0,001	4,020	4,140	132,379	0,000						15,11	10,01		
	2015-Fatma	3,640	0,018	0,000	3,604	3,676	198,885	0,000						42,85	10,12		
	2007-Fevzi	3,990	0,052	0,003	3,888	4,092	76,782	0,000						5,31	9,72		
	2016-Funda	3,920	0,390	0,152	3,156	4,684	10,051	0,000						0,09	2,80		
	1999-Gönc	3,660	0,057	0,003	3,549	3,771	64,432	0,000						4,45	9,64		
	2006-Mehm	4,280	0,063	0,004	4,157	4,403	68,345	0,000						3,66	9,53		
	2008-Müzey	4,130	0,040	0,002	4,052	4,208	103,146	0,000						8,95	9,90		
	2022-Nihan	4,010	0,044	0,002	3,924	4,096	90,943	0,000						7,38	9,85		
	2019-Tuğba	3,790	0,085	0,007	3,623	3,957	44,415	0,000						1,97	9,04		
Fixed		3,838	0,012	0,000	3,814	3,861	320,322	0,000									
Random		3,914	0,077	0,006	3,763	4,064	51,092	0,000									

Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin okulun amaçlarını ilgililere açıklama görevine dair ilişkin heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin okulun amaçlarını ilgililere açıklama görevine ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

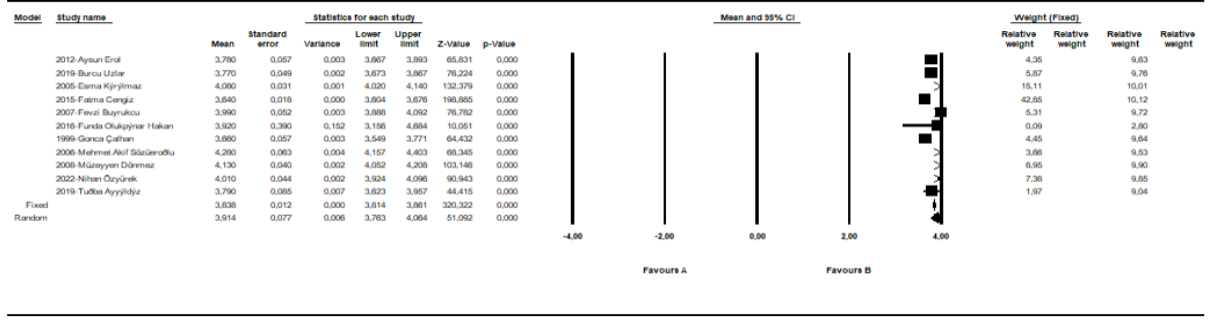
Tablo 7. Okul Müdürlerinin Okulun Amaçlarını İlgililere Açıklama Görevini Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algularına Yönelik Araştırmaların Etki Büyüklükleri

Model	Effect size and 95% confidence interval					Test of null (2-Tail)		Heterogeneity				Tau-squared				
	Number Studies	Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3,838	0,012	0,000	3,814	3,861	320,322	0,000	318,552	10	0,000	96,861	0,058	0,037	0,001	0,240
Random	11	3,914	0,077	0,006	3,763	4,064	51,092	0,000								

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi sonucu ise heterojenliğin değerini gösterir. %96,86 çıkmıştır. Heterojenlik değerinin ortalamasının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 8. Okul Müdürlerinin Okulun Amaçlarını İlgililere Açıklama Görevini Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algularına Yönelik Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta Analysis

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açıkkel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıdaki orman grafiğinde ise Gonca Çalhan'ın 1999 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasının en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Gonca Çalhan'ın 1999 yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

- **Öğretimi Denetleme ve Değerlendirme Görevine İlişkin Bulgular:** Araştırmalarda öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğretimi denetleme ve değerlendirme davranışını ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin algıların etki büyüklükleri Tablo 10 ile verilmiştir.

Tablo 9. Okul Müdürlerinin Öğretimi Denetleme ve Değerlendirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study							Mean and 95% CI				Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	p-value	-4.00	-2.00	0.00	2.00	4.00	Relative weight	Relative weight	
	2012-Aysun	3.670	0.067	0.005	3.538	3.802	54.502	0.000						3.18		9.39
	2019-Burcu	3.590	0.051	0.003	3.491	3.689	71.040	0.000						5.64		9.89
	2005-Esma	3.910	0.031	0.001	3.749	3.971	121.948	0.000						14.77		10.32
	2015-Fatma	3.740	0.018	0.000	3.705	3.775	209.215	0.000						45.10		10.52
	2007-Fevzi	4.200	0.046	0.002	4.111	4.289	92.048	0.000						6.92		10.01
	2016-Funda	3.640	0.409	0.167	2.838	4.442	9.895	0.000						0.09		1.83
	1999-Gonca	3.550	0.059	0.003	3.435	3.665	60.436	0.000						4.18		9.68
	2008-Mehmet	3.580	0.054	0.003	3.474	3.686	65.121	0.000						4.32		9.79
	2008-Müzeyyen	4.050	0.044	0.002	3.964	4.136	92.835	0.000						7.57		10.06
	2022-Nihan	3.690	0.050	0.002	3.593	3.787	74.283	0.000						5.84		9.91
	2019-Tuğba	3.440	0.090	0.008	3.264	3.616	39.347	0.000						1.79		8.62
Fixed		3.771	0.012	0.000	3.747	3.794	314.087	0.000								
Random		3.736	0.061	0.004	3.617	3.856	61.431	0.000								

Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin öğretimi denetleme ve değerlendirme görevine dair ilişkin heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğretimi denetleme ve

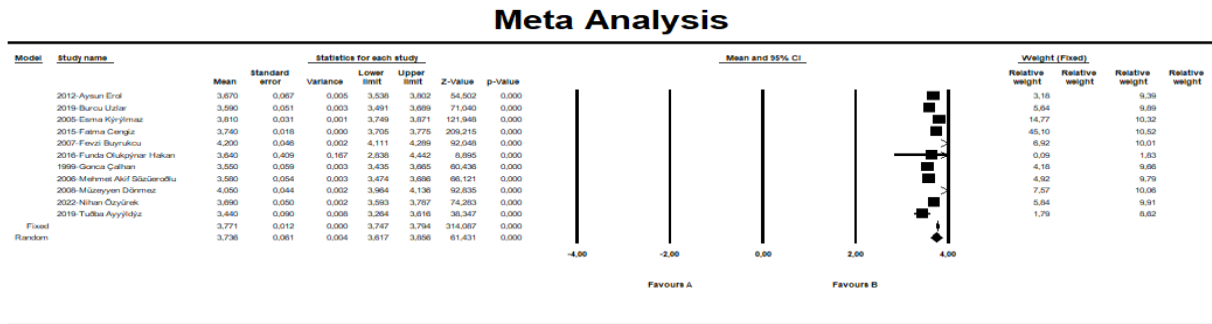
değerlendirme görevine ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo 10. Okul Müdürlerinin Öğretimi Denetleme ve Değerlendirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algularına Yönelik Etki Büyüklükleri

Model	Number Studies	Effect size and 95% confidence interval					Test of null (2-Tail)		Heterogeneity			Tau-squared				
		Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3,771	0,012	0,000	3,747	3,794	314,087	0,000	191,918	10	0,000	94,789	0,035	0,023	0,001	0,187
Random	11	3,736	0,061	0,004	3,617	3,856	61,431	0,000								

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi sonucu ise heterojenliğin değerini gösterir. %94,78 çıkmıştır. Heterojenlik değerinin ortalamasının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 11. Okul Müdürlerinin Öğretimi Denetleme ve Değerlendirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algularına Yönelik Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açıkel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıda ki orman grafiğinde ise Tuğba Yıldız'ın 2019 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasının en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Tuğba Yıldız'ın 2019 yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

- **Eğitim Programını Koordine etme Görevine İlişkin Bulgular:** Yapılan araştırmalarda öğretmenlere göre okul müdürlerinin eğitim programını koordine etme davranışını ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin algıların etki büyüklükleri Tablo 13 ile verilmiştir.

Tablo 12. Okul Müdürlerinin Eğitim Programını Koordine etme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study							Mean and 95% CI					Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-4,00	-2,00	0,00	2,00	4,00	Relative weight	Relative weight		
	2012-Ayesun	3,620	0,065	0,004	3,493	3,747	55,327	0,000						3,37	9,43		
	2019-Burcu	3,700	0,048	0,002	3,605	3,795	76,471	0,000						6,03	9,61		
	2005-Esma	4,200	0,030	0,001	4,141	4,259	140,111	0,000						15,72	9,75		
	2015-Fatma	3,750	0,019	0,000	3,713	3,787	200,239	0,000						40,28	9,81		
	2007-Fevzi	4,460	0,035	0,001	4,390	4,530	125,674	0,000						11,22	9,72		
	2016-Funda	3,870	0,349	0,122	3,185	4,555	11,079	0,000						0,12	4,33		
	1999-Gönc	3,560	0,053	0,004	3,436	3,684	95,277	0,000						3,53	9,45		
	2006-Mehm	4,200	0,059	0,004	4,084	4,316	70,753	0,000						4,01	9,45		
	2008-Müzey	4,090	0,044	0,002	4,003	4,177	92,485	0,000						7,22	9,65		
	2022-Nihan	4,160	0,046	0,002	4,069	4,251	89,798	0,000						6,58	9,63		
	2019-Tuğba	3,660	0,086	0,007	3,491	3,829	42,528	0,000						1,91	9,14		
Fixed		3,954	0,012	0,000	3,931	3,978	332,682	0,000									
Random		3,940	0,037	0,009	3,750	4,130	40,587	0,000									

Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin eğitim programını koordine etme görevine dair ilişkin heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin eğitim programını koordine etme görevine ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

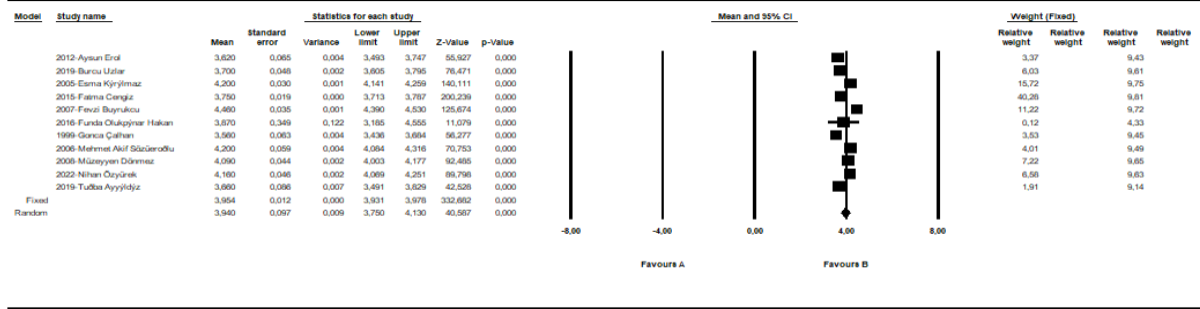
Tablo 13. Okul Müdürlerinin Eğitim Programını Koordine etme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Etki Büyüklükleri

Model	Effect size and 95% confidence interval					Test of null (2-Tail)		Heterogeneity			Tau-squared					
	Number Studies	Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3,954	0,012	0,000	3,931	3,978	332,682	0,000	540,408	10	0,000	98,150	0,096	0,061	0,004	0,309
Random	11	3,940	0,037	0,009	3,750	4,130	40,587	0,000								

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi sonucu ise heterojenliğin değerini gösterir. %98,15 çıkmıştır. Heterojenlik değerinin ortalamasının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 14. Okul Müdürlerinin Eğitim Programını Koordine etme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta Analysis

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açıkel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıda ki orman grafiğinde Gonca Çalhan'ın 1999 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasının en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Gonca Çalhan'ın 1999 yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

- **Öğrenci Başarısını İzleme Görevine İlişkin Bulgular:** Yapılan araştırmalarda öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğrenci başarısını izleme davranışını ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin algıların etki büyüklükleri Tablo 16 ile verilmiştir.

Tablo 15. Okul Müdürlerinin Öğrenci Başarısını İzleme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study						Mean and 95% CI				Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-8,00	-4,00	0,00	4,00	8,00	Relative weight	Relative weight
	2012-Aysun	3,580	0,066	0,004	3,450	3,710	54,002	0,000				+		3,71	9,62
	2019-Burcu	3,660	0,043	0,002	3,576	3,744	85,100	0,000				+		8,81	9,88
	2005-Esma	3,800	0,035	0,001	3,732	3,868	109,762	0,000				+		13,60	9,94
	2015-Fatma	3,630	0,020	0,000	3,590	3,670	177,679	0,000				+		39,05	10,02
	2007-Fevzi	4,400	0,038	0,001	4,325	4,475	115,718	0,000				+		11,27	9,92
	2016-Funda	3,830	0,523	0,273	2,805	4,855	7,325	0,000				+		0,06	2,60
	1999-Gonc	3,320	0,064	0,004	3,195	3,445	51,953	0,000				+		3,99	9,65
	2006-Mehm	4,090	0,083	0,007	3,926	4,254	48,983	0,000				+		2,34	9,38
	2008-Müzey	4,050	0,053	0,003	3,946	4,154	76,145	0,000				+		5,76	9,78
	2022-Nihan	4,060	0,042	0,002	3,978	4,142	96,988	0,000				+		9,30	9,89
	2019-Tuğba	3,610	0,088	0,008	3,437	3,783	40,907	0,000				+		2,09	9,31
Fixed		3,803	0,013	0,000	3,778	3,828	297,864	0,000				+			
Random		3,822	0,098	0,010	3,630	4,014	39,004	0,000				+			

Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin okulun amaçlarını geliştirme görevine dair ilişkin heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre

yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğrenci başarısını izleme görevine ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

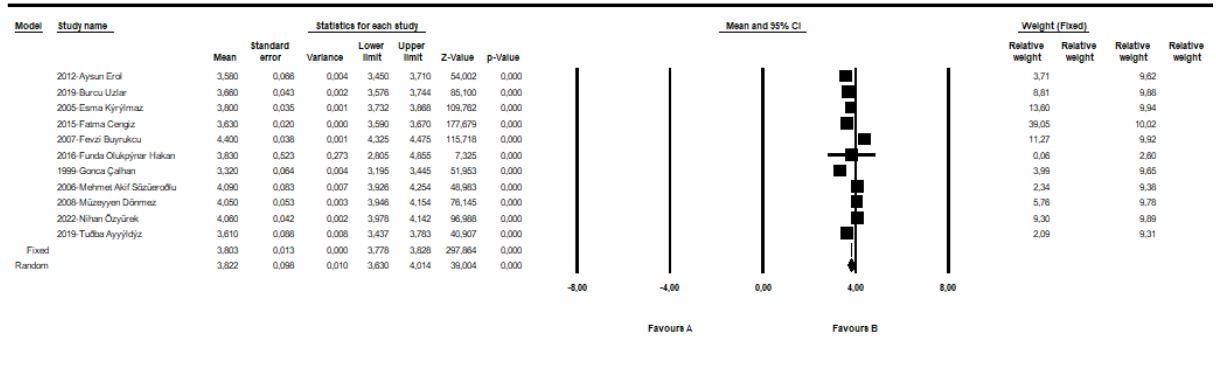
Tablo 16. Okul Müdürlerinin Öğrenci Başarısını İzleme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Etki Büyüklükleri

Model	Effect size and 95% confidence interval					Test of null (Z-Tail)		Heterogeneity			Tau-squared					
	Number Studies	Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3,803	0,013	0,000	3,778	3,828	297,864	0,000	473,584	10	0,000	97,888	0,095	0,060	0,004	0,309
Random	11	3,822	0,098	0,010	3,630	4,014	39,004	0,000								

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi ise heterojenliğin değerini gösterir. %97,88 çıkmıştır. Heterojenlik değerinin ortalamasının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 17. Okul Müdürlerinin Öğrenci Başarısını İzleme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta Analysis

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açıkel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıda ki orman grafiğinde Gonca Çalhan'ın 1999 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasının en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Gonca Çalhan'ın 1999

yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

- **Öğretim Zamanını Koruma Görevine İlişkin Bulgular:** Yapılan araştırmalarda öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğretim zamanını koruma görevinde ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin algıların etki büyüklüğü Tablo 19 ile verilmiştir.

Tablo 18. Okul Müdürlerinin Öğretim Zamanını Koruma Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study							Mean and 95% CI					Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-8,00	-4,00	0,00	4,00	8,00	Relative weight	Relative weight		
	2012-Ayeun	3,640	0,062	0,004	3,518	3,762	58,599	0,000						6,20	9,40		
	2019-Bucucu	3,560	0,048	0,002	3,466	3,654	74,404	0,000						10,44	9,56		
	2005-Ezma	3,950	0,035	0,001	3,882	4,018	114,094	0,000						19,95	9,67		
	2015-Falma	3,260	0,034	0,001	3,192	3,328	94,559	0,000						20,12	9,67		
	2007-Fevzi	3,990	0,059	0,003	3,876	4,104	69,436	0,000						7,03	9,45		
	2016-Funda	3,780	0,266	0,071	3,258	4,302	14,199	0,000						0,34	5,57		
	1999-Gonc	4,030	0,054	0,003	3,925	4,135	75,220	0,000						8,33	9,50		
	2006-Mehm	3,990	0,084	0,007	3,825	4,155	47,415	0,000						3,36	9,10		
	2008-Müzey	4,050	0,046	0,002	3,960	4,140	88,012	0,000						11,29	9,57		
	2022-Nihan	3,780	0,049	0,002	3,685	3,875	77,844	0,000						10,14	9,55		
	2019-Tugba	3,670	0,093	0,009	3,489	3,852	39,622	0,000						2,79	8,97		
Fixed		3,748	0,015	0,000	3,717	3,778	242,375	0,000									
Random		3,791	0,096	0,009	3,603	3,978	39,575	0,000									

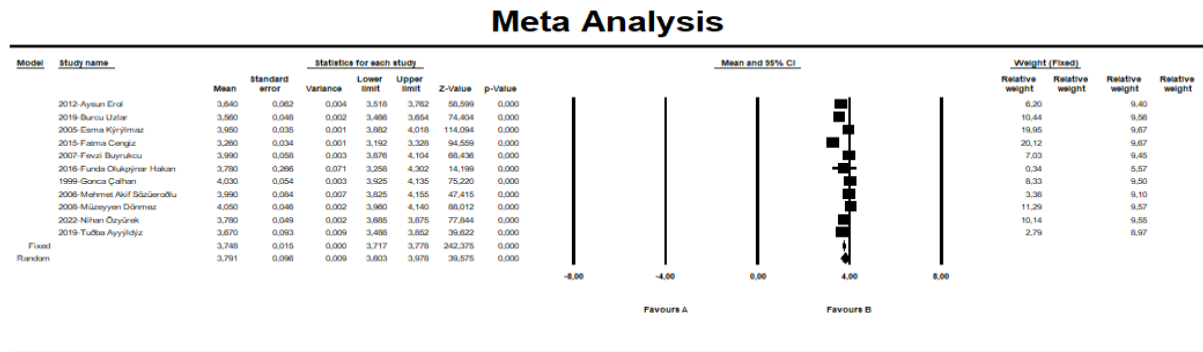
Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin öğretim zamanını koruma görevine dair ilişkin heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğretim zamanını koruma görevine ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo 19. Okul Müdürlerinin Öğretim Zamanını Koruma Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Etki Büyüklükleri

Model	Effect size and 95% confidence interval						Test of null (Z-Tail)		Heterogeneity				Tau-squared			
	Number Studies	Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3,748	0,015	0,000	3,717	3,778	242,375	0,000	350,297	10	0,000	97,145	0,094	0,051	0,003	0,306
Random	11	3,791	0,096	0,009	3,603	3,978	39,575	0,000								

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi sonucu ise heterojenliğin değerini gösterir. Bu sonuç %97,14 çıkmıştır. Heterojenlik değerinin ortalamının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 20. Okul Müdürlerinin Öğretim Zamanını Koruma Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açikel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıda ki orman grafiğinde Fatma Cengiz'in 2015 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasının en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Fatma Cengiz'in 2015 yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

- **Sürekli Görünür Olma Görevine İlişkin Bulgular:** Yapılan araştırmalarda o öğretmenlere göre okul müdürlerinin varlığını hissettirme ve sürekli görünür olma görevini ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin etki büyüklükleri Tablo 22 ile verilmiştir.

Tablo 21. Okul Müdürlerinin Varlığını Hissettirme/Sürekli Görünür Olma Görevini Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study						Mean and 95% CI				Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-8,00	-4,00	0,00	4,00	8,00	Relative weight	Relative weight
	2012-Aysun	3,560	0,073	0,005	3,418	3,702	49,065	0,000				+		3,59	9,14
	2019-Burcu	3,640	0,052	0,003	3,538	3,742	69,802	0,000				+		6,94	9,33
	2005-Esma	4,130	0,030	0,001	4,071	4,189	137,776	0,000				+		21,01	9,48
	2015-Fatma	3,490	0,023	0,001	3,445	3,535	151,845	0,000				+		35,74	9,51
	2007-Fevzi	4,310	0,043	0,002	4,226	4,394	100,016	0,000				+		10,17	9,40
	2016-Funda	3,750	0,187	0,035	3,383	4,117	20,044	0,000				+		0,54	7,34
	1999-Gonc	3,850	0,060	0,004	3,732	3,968	64,133	0,000				+		5,24	9,27
	2006-Mehm	4,180	0,082	0,007	4,020	4,340	51,263	0,000				+		2,84	9,03
	2008-Müzey	3,990	0,068	0,005	3,858	4,122	59,084	0,000				+		4,14	9,19
	2022-Nihan	3,940	0,051	0,003	3,840	4,040	77,572	0,000				+		7,32	9,35
	2019-Tuğba	3,710	0,088	0,008	3,538	3,882	42,391	0,000				+		2,47	8,96
Fixed		3,820	0,014	0,000	3,793	3,847	277,974	0,000				+			
Random		3,871	0,105	0,011	3,665	4,077	36,812	0,000				+			

Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin varlığını hissettirme ve sürekli görünür olma görevine dair ilişkin heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre

yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin varlığını hissettirme ve sürekli görünür olma görevine ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

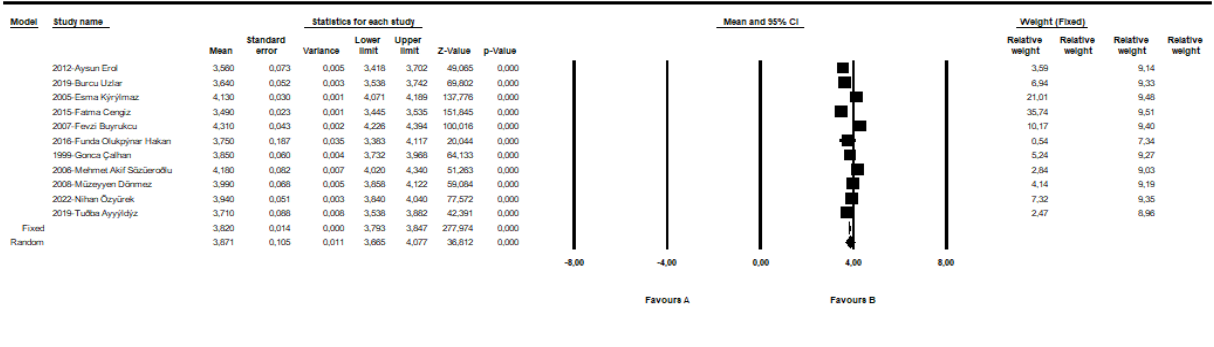
Tablo 22. Okul Müdürlerinin Varlığını Hissettirme/Sürekli Görünür Olma Görevini Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Etki Büyüklükleri

Model	Effect size and 95% confidence interval					Test of null (2-Tail)		Heterogeneity			Tau-squared					
	Number Studies	Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3.820	0.014	0.000	3.793	3.847	277.974	0.000	500.523	10	0.000	98.002	0.116	0.073	0.005	0.340
Random	11	3.871	0.105	0.011	3.665	4.077	36.812	0.000								

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi sonucu ise heterojenliğin değerini gösterir. Testin sonucuna göre bu değer %98,00 çıkmıştır. Heterojenlik değerinin ortalamanın daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 23. Okul Müdürlerinin Varlığını Hissettirme/Sürekli Görünür Olma Görevini Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta Analysis

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açıkel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıda ki orman grafiğinde Fatma Cengiz'in 2015 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasının ise en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Fatma Cengiz'in 2015

yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

- **Öğretmenleri Çalışmaya Özendirme Görevine İlişkin Bulgular:** Yapılan araştırmalarda öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğretmenleri çalışmaya özendirme davranışını ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin etki büyüklükleri Tablo 25 ile verilmiştir.

Tablo 24. Okul Müdürlerinin Öğretmenleri Çalışmaya Özendirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study							Mean and 95% CI					Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-8,00	-4,00	0,00	4,00	8,00	Relative weight	Relative weight		
	2012-Aysun	3,690	0,067	0,005	3,558	3,822	54,799	0,000						4,89	9,12		
	2019-Burcu	3,760	0,054	0,003	3,655	3,865	69,940	0,000						7,68	9,14		
	2005-Esma	4,160	0,038	0,001	4,086	4,234	110,709	0,000						15,72	9,16		
	2015-Fatma	2,480	0,026	0,001	2,430	2,530	97,111	0,000						34,03	9,17		
	2007-Fevzi	4,260	0,042	0,002	4,177	4,343	100,331	0,000						12,31	9,15		
	2016-Funda	3,750	0,187	0,035	3,383	4,117	20,044	0,000						0,63	8,72		
	1999-Gonc	3,470	0,068	0,005	3,336	3,604	50,714	0,000						4,74	9,12		
	2006-Mehm	4,340	0,082	0,007	4,180	4,500	53,225	0,000						3,34	9,09		
	2008-Müzey	3,910	0,060	0,004	3,793	4,027	65,427	0,000						6,21	9,13		
	2022-Nihan	3,830	0,054	0,003	3,725	3,935	71,479	0,000						7,73	9,14		
	2019-Tuğba	3,600	0,090	0,008	3,423	3,777	39,807	0,000						2,71	9,07		
Fixed		3,461	0,015	0,000	3,432	3,491	232,349	0,000									
Random		3,750	0,246	0,060	3,268	4,231	15,270	0,000									

Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin öğretmenleri çalışmaya özendirme görevine dair ilişkin heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğretmenleri çalışmaya özendirme görevine ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

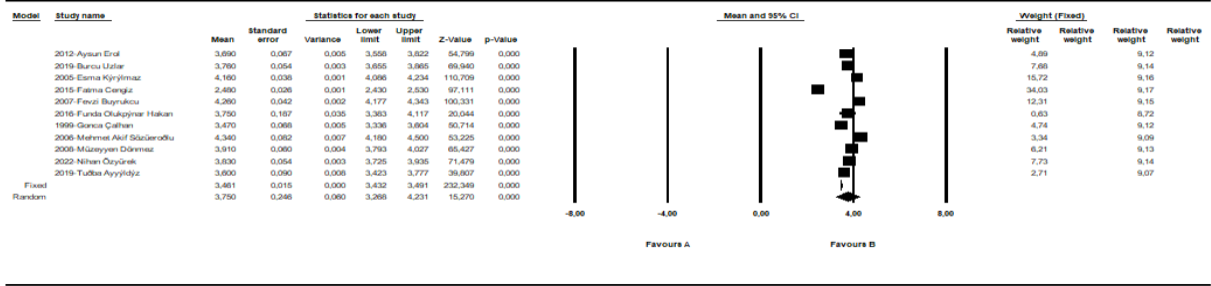
Tablo 25. Okul Müdürlerinin Öğretmenleri Çalışmaya Özendirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Etki Büyüklükleri

Model	Effect size and 95% confidence interval						Test of null (2-Tail)		Heterogeneity			Tau-squared				
	Number Studies	Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3,461	0,015	0,000	3,432	3,491	232,349	0,000								
Random	11	3,750	0,246	0,060	3,268	4,231	15,270	0,000	2443,126	10	0,000	99,591	0,657	0,386	0,149	0,810

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi ise heterojenliğin değerini gösterir. I^2 istatistiği testi sonucu %99,59 çıkmıştır. Heterojenlik değerinin ortalamanın daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 26. Okul Müdürlerinin Öğretmenleri Çalışmaya Özendirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta Analysis

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açıkkel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıda ki orman grafiğinde Fatma Cengiz'in 2015 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasının ise en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Fatma Cengiz'in 2015 yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

- **Öğretmenlerin Mesleki Gelişimini Sağlama Görevine İlişkin Bulgular:** Araştırmalarda öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlama davranışını ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin etki büyüklükleri Tablo 28 ile verilmiştir.

Tablo 27. Okul Müdürlerinin Öğretmenlerin Mesleki Gelişimini Sağlama Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study							Mean and 95% CI					Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-8,00	-4,00	0,00	4,00	8,00	Relative weight	Relative weight		
	2012-Aysun	3,540	0,063	0,004	3,416	3,664	56,047	0,000				+			4,37	9,66	
	2019-Burcu	3,640	0,053	0,003	3,536	3,744	68,392	0,000				+			6,16	9,78	
	2005-Esma	3,990	0,033	0,001	3,925	4,055	119,626	0,000				+			15,67	9,97	
	2015-Fatma	2,530	0,020	0,000	2,490	2,570	172,784	0,000				+			41,77	10,04	
	2007-Fevzi	4,260	0,042	0,002	4,177	4,343	100,331	0,000				+			9,67	9,89	
	2016-Funda	3,730	0,480	0,230	2,789	4,671	7,773	0,000				+			0,08	2,85	
	1999-Gonc	3,300	0,066	0,004	3,171	3,429	50,121	0,000				+			4,02	9,63	
	2006-Mehm	3,870	0,089	0,008	3,696	4,044	43,622	0,000				+			2,22	9,28	
	2008-Müzey	4,020	0,050	0,002	3,923	4,117	81,045	0,000				+			7,09	9,82	
	2022-Nihan	3,860	0,051	0,003	3,760	3,960	75,997	0,000				+			6,76	9,81	
	2019-Tuğba	3,610	0,089	0,008	3,436	3,784	40,572	0,000				+			2,20	9,28	
Fixed		3,737	0,013	0,000	3,711	3,763	283,025	0,000				+					
Random		3,763	0,096	0,009	3,575	3,950	38,376	0,000				+					

Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlama görevine dair ilişkin heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğretmenlerin mesleki gelişimini

sağlama görevine ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

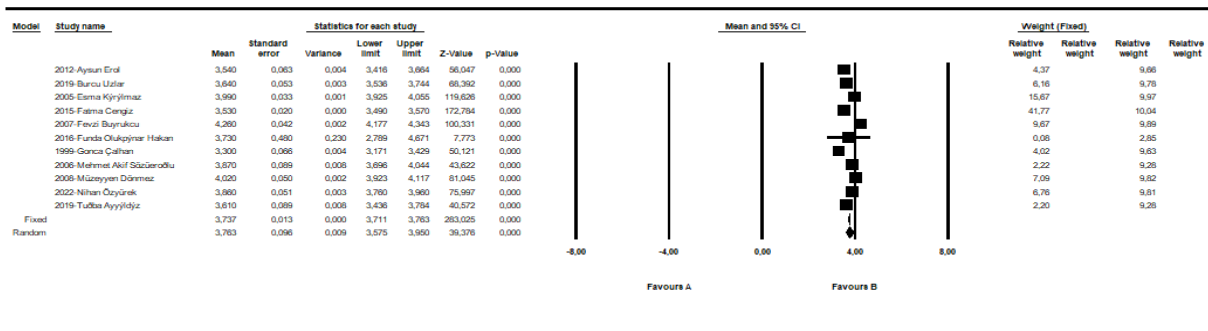
Tablo 28. Okul Müdürlerinin Öğretmenlerin Mesleki Gelişimini Sağlama Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algularına Yönelik Araştırmaların Etki Büyüklükleri

Model	Number Studies	Effect size and 95% confidence interval					Test of null (2-Tail)		Heterogeneity			Tau-squared				
		Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3,737	0,013	0,000	3,711	3,763	283,025	0,000	411,724	10	0,000	97,571	0,091	0,058	0,003	0,301
Random	11	3,763	0,096	0,009	3,575	3,950	39,376	0,000								

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi ise heterojenliğin değerini gösterir. I^2 istatistiği testi sonucu %97,51 çıkmıştır. Heterojenlik değerinin ortalamanın daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 29. Okul Müdürlerinin Öğretmenlerin Mesleki Gelişimini Sağlama Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algularına Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta Analysis

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açıkkel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıda ki orman grafiğinde Gonca Çalhan'ın 1999 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasının en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Gonca Çalhan'ın 1999 yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

- **Akademik Standartlar Geliştirme Görevine İlişkin Bulgular:** Yapılan araştırmalarda öğretmenlere göre okul müdürlerinin akademik standartlar geliştirme davranışını ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin etki büyüklükleri Tablo 31 ile verilmiştir.

Tablo 30. Okul Müdürlerinin Akademik Standartlar Geliştirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study							Mean and 95% CI					Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-8,00	-4,00	0,00	4,00	8,00	Relative weight	Relative weight		
	2012-Aysun	3,680	0,053	0,003	3,576	3,784	69,116	0,000						6,55	9,36		
	2019-Burcu	3,680	0,048	0,002	3,585	3,775	76,058	0,000						7,93	9,39		
	2005-Esma	4,010	0,031	0,001	3,950	4,070	130,108	0,000						19,54	9,47		
	2015-Fatma	3,370	0,028	0,001	3,316	3,424	121,811	0,000						24,25	9,48		
	2007-Fevzi	4,430	0,037	0,001	4,358	4,502	120,525	0,000						13,74	9,44		
	2016-Funda	3,460	0,279	0,078	2,914	4,006	12,417	0,000						0,24	6,47		
	1999-Gonc	3,320	0,066	0,004	3,191	3,449	50,425	0,000						4,28	9,28		
	2006-Melhm	3,140	0,079	0,006	2,985	3,295	39,761	0,000						2,98	9,17		
	2008-Münevver	4,070	0,042	0,002	3,987	4,153	95,321	0,000						10,31	9,42		
	2022-Nihan	3,940	0,050	0,002	3,843	4,037	79,316	0,000						7,52	9,38		
	2019-Tuğba	3,750	0,083	0,007	3,587	3,913	45,103	0,000						2,68	9,14		
Fixed		3,802	0,014	0,000	3,775	3,829	279,093	0,000									
Random		3,723	0,125	0,016	3,478	3,968	29,758	0,000									

Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin akademik standartlar geliştirme görevine dair ilişkin heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin okul müdürlerinin akademik standartlar geliştirme görevine ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

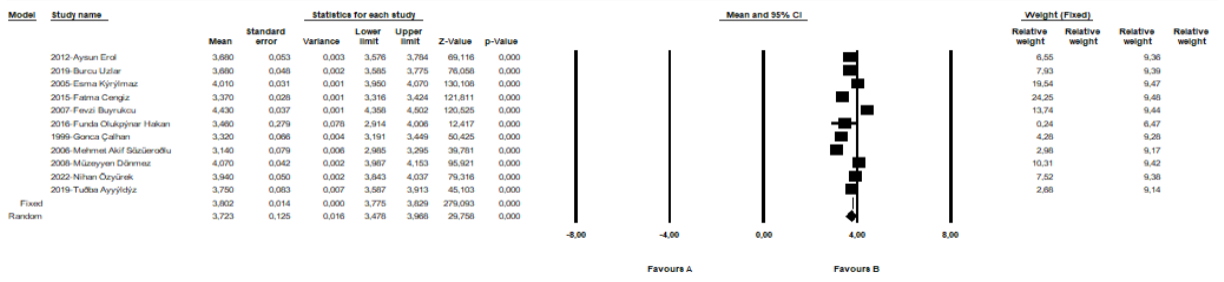
Tablo 31. Okul Müdürlerinin Akademik Standartlar Geliştirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Etki Büyüklükleri

Model	Effect size and 95% confidence interval					Test of null (2-Tail)		Heterogeneity				Tau-squared				
	Number Studies	Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3,802	0,014	0,000	3,775	3,829	279,093	0,000	766,342	10	0,000	98,695	0,164	0,093	0,009	0,405
Random	11	3,723	0,125	0,016	3,478	3,968	29,758	0,000								

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi ise heterojenliğin değerini gösterir. I^2 istatistiği testi sonucu %98,69 çıkmıştır. Heterojenlik değerinin ortalamanın daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 32. Okul Müdürlerinin Akademik Standartlar Geliştirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta Analysis

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açıkkel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıda ki orman grafiğinde Mehmet Akif Sözüeroğlu'nun 2006 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasının ise en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Mehmet Akif Sözüeroğlu'nun 2006 yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

- **Öğrencileri Öğrenmeye Özendirme Görevine İlişkin Bulgular:** Yapılan araştırmalarda öğretmenlere göre müdürlerin öğrencileri öğrenmeye özendirme davranışını ne kadar yerine getirdiklerine ilişkin etki büyüklüğü Tablo 34 ile verilmiştir.

Tablo 33. Okul Müdürlerinin Öğrencileri Öğrenmeye Özendirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Ağırlıkları

Model	Study name	Statistics for each study						Mean and 95% CI				Weight (Fixed)		Weight (Random)	
		Mean	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-8,00	-4,00	0,00	4,00	8,00	Relative weight	Relative weight
	2012-Ayşun	3,690	0,067	0,005	3,558	3,822	54,799	0,000						4,95	9,32
	2019-Burcu	4,120	0,042	0,002	4,038	4,202	98,252	0,000						12,76	9,53
	2005-Esma	3,880	0,043	0,002	3,796	3,964	90,990	0,000						12,34	9,50
	2015-Fatma	3,450	0,028	0,001	3,395	3,505	122,813	0,000						28,43	9,60
	2007-Fevzi	4,380	0,042	0,002	4,297	4,463	103,157	0,000						12,44	9,52
	2016-Funda	3,460	0,279	0,078	2,914	4,006	12,417	0,000						0,29	5,96
	1999-Gonca	3,620	0,072	0,005	3,478	3,762	50,072	0,000						4,29	9,27
	2006-Mehmet	4,310	0,077	0,006	4,159	4,461	55,992	0,000						3,79	9,22
	2008-Müzeyyen	3,880	0,054	0,003	3,773	3,987	71,346	0,000						7,59	9,44
	2022-Nihan	4,080	0,047	0,002	3,988	4,172	87,023	0,000						10,21	9,49
	2019-Tuğba	3,640	0,088	0,008	3,468	3,812	41,591	0,000						2,93	9,10
Fixed		3,858	0,015	0,000	3,829	3,888	257,615	0,000							
Random		3,879	0,110	0,012	3,664	4,095	35,282	0,000							

Analize dahil edilen tüm çalışmaların etki büyüklükleri öncelikli olarak hesaplanmıştır. Ardından, heterojenlik testi uygulanarak heterojenlik değerinin ($p < .05$) altında olduğu tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin okul müdürlerinin öğrencileri öğrenmeye özendirme görevine dair ilişkin heterojenlik değeri ($p < .05$) altında olduğu için rastgele etki modeline göre yorumlanmıştır. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin öğrencileri öğrenmeye

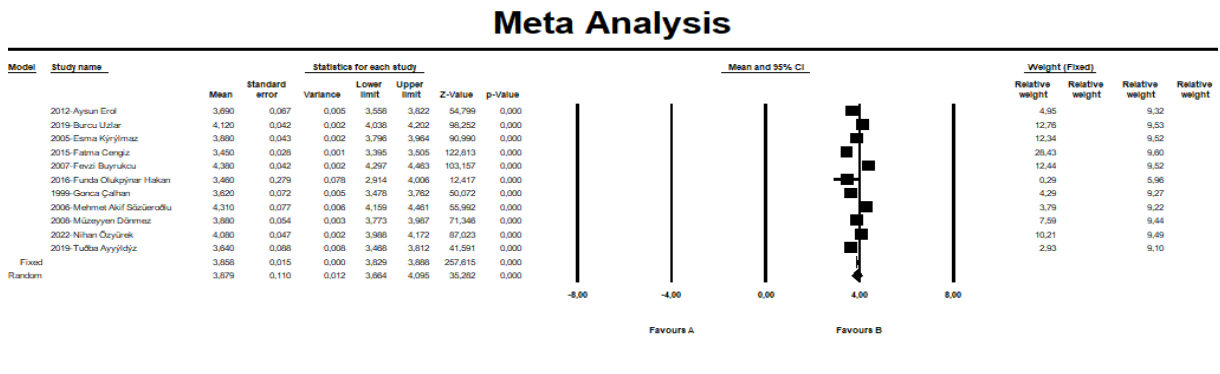
özendirme ait meta analizi pozitif yönlü, güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo 34. Okul Müdürlerinin Öğrencileri Öğrenmeye Özendirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Araştırmaların Etki Büyüklükleri

Model	Number Studies	Effect size and 95% confidence interval					Test of null (2-Tail)		Heterogeneity			Tau-squared				
		Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed	11	3,858	0,015	0,000	3,829	3,888	257,615	0,000	483,765	10	0,000	97,933	0,125	0,071	0,005	0,354
Random	11	3,879	0,110	0,012	3,664	4,095	35,262	0,000								

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, 217). I^2 istatistiği, Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 'nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper vd., 2009). I^2 testi ise heterojenliğin değerini gösterir. I^2 istatistiği testi sonucu %97,93 çıkmıştır. Heterojenlik değerinin ortalamanın daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 35. Okul Müdürlerinin Öğrencileri Öğrenmeye Özendirme Davranışını Ne Kadar Yerine Getirdiklerine İlişkin Algılarına Yönelik Meta Analizi ve Orman Grafiği

Meta analizinde birçok unsur heterojenliğe neden olabilmektedir. Bunlar; rastgele örneklem hatası, sonuç değişkenlerindeki farklılıklar veya müdahaleler, araştırmaların kalite düzeylerindeki farklılıklar ve araştırma sonuçlarını ölçmede kullanılan yöntemlerin farklılıkları olabilir (Açıkel, 2009, 167). Heterojenlik araştırmalara dahil edilen örneklem içeriğindeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi açıklanamayan sebeple de olabilmektedir. Araştırmalar arasındaki tahminlerin değişkenliği arttıkça heterojenlik düzeyi de bir o kadar yükselmektedir (Bastian, 2017). Meta analizdeki çalışmaların mümkün olduğu kadar hepsinin birbirinden farklı olması yani heterojen olması istenir. Çalışmaların çoğunluğunun heterojenlik özelliği gösterdiği görülmektedir. Yukarıda ki orman grafiğinde Funda Olukpınar Hakan'ın 2016 yılında ilköğretim düzeyinde uyguladığı çalışmasının ise en az heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Funda Olukpınar Hakan'ın 2016 yılında yaptığı çalışmada belirli ya da açıklanamayan sebepler neticesinde heterojenlik düzeyi düşük çıkmıştır.

b) Okul Düzeyine İlişkin Bulgular

Araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan çalışmalar üzerinde yapılan analizlerde okul müdürlerinin öğretim liderliği görevlerinin her birini okul düzeyine göre hangi düzeyde yerine getirdikleri ve bunların etki büyüklüklerine ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

- **Araştırmaların Yapıldığı Okul Düzeyine Göre Etki Büyüklüğü Analiz Bulguları:** Okul düzeyine göre etki büyüklüğü analizinde okul düzeyi moderatör olarak alınmıştır. Meta analizde Analog ANOVA testi uygulanmıştır. Buna göre hem sabit (fixed) hem de rastgele (mixed) etki büyüklükleri birlikte olarak aşağıdaki Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36. Araştırmaların Yapıldığı Okul Düzeyine Göre Etki Büyüklükleri

Groups	Effect size and 95% confidence interval						Test of null (2-Tail)		Heterogeneity			Tau-squared				
	Number Studies	Point estimate	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared	Tau Squared	Standard Error	Variance	Tau
Fixed effect analysis																
İlköğretim	8	3,784	0,015	0,000	3,754	3,813	254,341	0,000	329,697	7	0,000	97,877	0,095	0,066	0,004	0,307
Ortaöğretim	2	3,802	0,032	0,001	3,740	3,865	118,709	0,000	12,735	1	0,000	92,148	0,024	0,037	0,001	0,156
Total within									342,433	8	0,000					
Total between									0,284	1	0,594					
Overall	10	3,787	0,013	0,000	3,761	3,813	280,679	0,000	342,716	9	0,000	97,374	0,074	0,045	0,002	0,272
Mixed effects analysis																
İlköğretim	8	3,847	0,111	0,012	3,630	4,064	34,785	0,000								
Ortaöğretim	2	3,814	0,115	0,013	3,589	4,039	33,167	0,000								
Total between									0,043	1	0,835					
Overall	10	3,831	0,080	0,006	3,675	3,988	48,062	0,000								

Yukarıdaki tabloya göre; rastgele (mixed) etki büyüklüğü için ilköğretimde 8 araştırma yapılmış ve ortalama etki büyüklüğü 3,84 çıkmıştır. Ortaöğretimde ise 2 araştırma yapılmış ve ortalama etki büyüklüğü 3,81 çıkmıştır. Buna göre, ilköğretim düzeyinde öğretmen algılarına göre müdürlerin öğretim liderliği davranışları sergilemeleri ile ilgili ortalama etki büyüklüğü en yüksek değerde çıkmıştır. Tüm okul türlerinde meta analiz anlamlı çıkmıştır ($p < .000$).

Diğer yandan ise okul yöneticilerinin öğretim liderliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin dikkate alınarak yapılan araştırmaların dahil edildiği meta analizde, okul türüne göre farklılık olup olmadığını anlamak için total between değerine bakılmaktadır. Yani, heterojenlik değerine bakılmaktadır. Bu değer ($p < .0,835$) çıkmıştır. Elde edilen değere göre bir anlamlılık bulunmamaktadır. Bu durumda okul düzeyi, okul yöneticilerinin öğretim liderliğini etkilememektedir.

Araştırmaların yapıldığı okul düzeyine göre öğretim liderliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin etki büyüklükleri hem sabit (fixed) hem de rastgele (mixed) modellerine göre yapılmıştır. İlköğretim düzeyinde ortalama etki büyüklüğü 3,84 ile en yüksek orandadır ve anlamlı çıkmıştır. Ek olarak, okul yöneticilerinin öğretim liderliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin araştırmaların yapıldığı meta analizdeki farklılıklar varsa ortaya çıkarmak amacıyla total between değerine bakılmıştır. Sonucunda ise heterojenlik düzeyi

($p < 0,835$) olarak tespit edilmiştir. Dolayısı ile okul düzeyi, okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarını etkilememekte ve bir anlamlılık ilişkisi bulunmamaktadır.

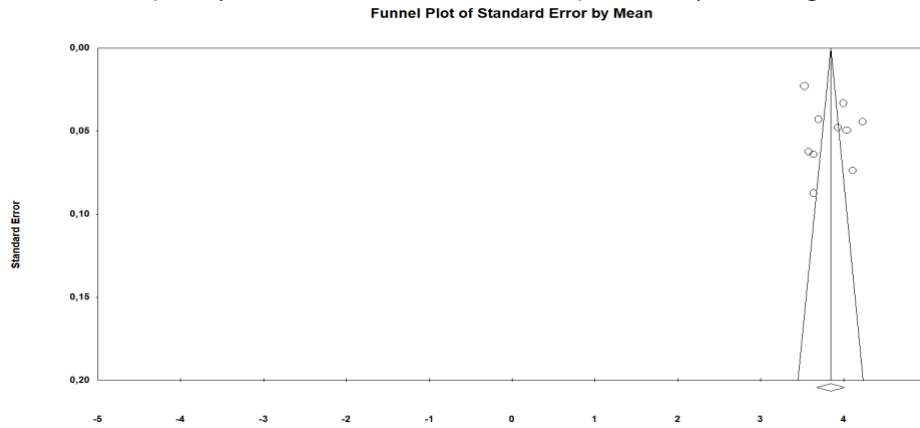
c) Yayın Yanlılığına İlişkin Bulgular

Araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan çalışmalar üzerinde yapılan analizlerde söz konusu çalışmaların yayın yanlılığına ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

- **Analize Dahil Edilen Çalışmaların Yayın Yanlılığı Bulguları:** Araştırma kapsamına alınan çalışmaların yayın yanlılıkları test edilirken bağımsız değişkenlerine göre sabit etkiler ve rastgele etkiler modelleri olarak iki farklı yöntemle test edilmiştir.

Aşağıda bulunan Tablo 37’de araştırmaya dahil edilen ve öğretim liderliği görevlerinin tümünü ölçen ve genel ortalamaya sahip olan tezlerin huni saçılımı görseli ve yayın yanlılıklarını değerlendirmek adına Orwin’s, Begg, Mazumdar ve Egger’e göre yapılan test sonuçları tabloları ile değerleri bulunmaktadır.

Tablo 37. Araştırmaya Dahil Edilen Tezlerin Huni Saçılımı ve Yayın Yanlılığı Test Sonuçları

Orwin's fail-safe N

Mean in observed studies	3,78695
Criterion for a 'trivial' mean	0,00000
Mean mean in missing studies	0,00000
Criterion must fall between other values	

Begg and Mazumdar rank correlation

Kendall's S statistic (P-Q)	-1,00000
-----------------------------	----------

Kendall's tau without continuity correction

Tau	-0,02222
z-value for tau	0,08944
P-value (1-tailed)	0,46437
P-value (2-tailed)	0,92873

Kendall's tau with continuity correction

Tau	0,00000
z-value for tau	0,00000
P-value (1-tailed)	0,50000
P-value (2-tailed)	1,00000

Orwin's, Begg, Mazumdar ve Egger'e ($p>.05$) göre yapılan yayın yanlılığı testleri neticesinde; araştırmaya dahil edilen çalışmalarda yayın yanlılığı tespit edilmemiştir. Yayın yanlılığının olmaması durumunda, çalışmaların, birleştirilmiş etki büyüklüğünü gösteren dikey çizginin her iki yanında simetrik bir şekilde yayılmaları beklenir (Borenstein vd., 2009, 284).

Araştırmada; bu makalede bulguları gösterilmemiş olmakla birlikte, araştırmaların yapıldığı bölgeye, yıla, okul türüne göre de analizler yapılmış ve hesaplanan birleştirilmiş etki büyüklüğünü belirlemek üzere analize dahil edilen çalışmalar piramidin dışına taşmamıştır. Eğer dahil edilen çalışmalarda bir yayın yanlılığı söz konusu olsaydı, o zaman çalışmaların büyük bir kısmı huni şeklinin alt kısmında ve/veya dikey çizginin sadece bir bölümünde toplanacaktı (Borenstein vd., 2009, 284). Bu huni saçılım grafiği, analize dahil edilen çalışmalar açısından yayın yanlılığının bulunmadığını göstermektedir.

Öğretim liderliği alanında yapılan ve analize dahil edilme kriterleri taşıyan çalışmalarda tüm boyutlarda/görevlerde etki büyüklüğünün yüksek çıkmasının yanı sıra yayın yanlılığının bulunmaması alanda yapılan çalışmaların özgünlük içerdiğini ve literatüre başarılı bir şekilde katkı sağladığını göstermektedir. Aynı zamanda, PIMRS ölçeğinin araştırmacılar için hala kullanılabilir olduğunu ve evrensel geçerliliğini koruduğunu sonucuna da ulaşılmaktadır.

Sonuçlar ve Öneriler

Çalışmada özetle aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Meta analizine dahil edilen çalışmalar içerisinde öğretmenlere göre okul müdürlerinin okulun amaçlarını geliştirme görevini yerine getirme düzeyi en çok ($\bar{X}=4,28$) ile 2006 yılında ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilen Mehmet Akif Sözüeroğlu'nun araştırmasında ortaya çıkmış ve random etki modeline göre okulun amaçlarını geliştirme boyutu heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
2. Okulun amaçlarının ilgililere açıklanması görevini yerine getirme düzeyi de yine aynı araştırmada en yüksek ($\bar{X}=4,28$) düzeyde yine Mehmet Akif Sözüeroğlu'nun aynı araştırmasında belirlenmiş, bu görev ile ilgili etki büyüklüğü ölçümünde random etki modeline göre yorumlanmış ve heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Öğretimi denetleme ve değerlendirme görevini yerine getirme düzeyine ilişkin en yüksek ortalama ($\bar{X}=4,20$) Fevzi Buyrukçu tarafından 2007 yılında ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilmiş olan araştırmada ortaya çıkmış, random etki modeline göre heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
4. Eğitim programını koordine etme görevini yerine getirme düzeyine ilişkin en yüksek ortalama ($\bar{X}=4,20$) düzeyi yine Fevzi Buyrukçu'nun aynı araştırmasında ortaya çıkmış, random etki modeline göre bu boyutta ölçülen etki büyüklüğü yüksek çıkarıken heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
5. Öğrenci başarısını izleme görevini yerine getirme düzeyine ilişkin yüksek ($\bar{X}=4,40$) ortalama benzer biçimde Fevzi Buyrukçu tarafından 2007 yılında ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilmiş olan araştırmada ortaya çıkmış, random etki modeline göre meta analize dahil edilen bu boyutta da heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
6. Öğretim zamanını koruma görevini yerine getirme düzeyine ilişkin en yüksek ortalama ($\bar{X}=4,05$) Müzeyyen Dönmez tarafından 2008 yılında ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilmiş olan çalışmada ortaya çıkmış, random etki modeline ve heterojenlik değerine göre meta analizi bu boyut için de heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
7. Varlığını hissettirme görevini yerine getirme düzeyine ilişkin en yüksek ortalama ($\bar{X}=4,20$) düzeyi yine Fevzi Buyrukçu'nun aynı araştırmasında ortaya çıkmış, random etki modeline göre bu boyutta ölçülen etki büyüklüğü yani meta analizinde heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
8. Öğretmenleri çalışmaya özendirme görevini yerine getirme düzeyine ilişkin en yüksek ortalama ($\bar{X}=4,34$) Mehmet Akif Sözüeroğlu'nun 2006 yılında ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilmiş olan çalışmada ortaya çıkmış ve random etki modeline göre değerlendirilen bu boyutta da heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
9. Öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlama görevini yerine getirme düzeyine ilişkin en yüksek ortalama ($\bar{X}=4,26$) Fevzi Buyrukçu'nun 2007 yılında ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilmiş olduğu araştırmada ortaya çıkmış, random etki modeline göre heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu

- çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
10. Akademik standartlar geliştirme ve uygulama görevini yerine getirme düzeyine ilişkin en yüksek ortalama ($\bar{X}=4,43$) yine Fevzi Buyrukçu'nun 2007 yılında ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilmiş olduğu aynı araştırmada ortaya çıkmış, random etki modeline göre meta analizi bu boyutta da heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
 11. Öğretim liderliği görevlerinden en son öğrencileri öğrenmeye özendirme görevi ile ilgili bulgular analiz edilmiş ve yapılan analiz sonucunda bu görevle ilgili en yüksek aritmetik ortalamanın ($\bar{X}=4,38$) yine Fevzi Buyrukçu'nun 2007 yılında ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilmiş olduğu aynı araştırmada ortaya çıktığı belirlenmiş, random etki modeline göre yapılan meta analizi bu görevle ilgili olarak da heterojenlik değeri ($p<.05$) düşük çıkmış ve dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki çalışmalara göre farklılık içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu gösterdiği için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani çalışmanın meta analizde bir karşılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
 12. Görevlere göre değişmekle birlikte en düşük ortalama değerlerin ve en düşük heterojenliğin Fatma Cengiz, Gonca Çalhan ve Tuğba Ayyıldız tarafından farklı yıllarda yapılan çalışmalara ait olduğu belirlenmiştir. Dolayısı ile ilgili çalışmalarda özgünlüğün ve anlamlılığın analize dahil edilen diğer çalışmalara göre daha az olduğu sonucuna varılmıştır.
 13. Araştırmaların yapıldığı okul düzeyine ait ortalama etki büyüklüğü sonuçlarında ilköğretim okulları düzeyi etki büyüklüğü bakımından en yüksek değerde çıkmış ve sonuç anlamlı bulunmuştur. Ancak etki büyüklüğünün heterojenlik değerine göre elde edilen sonuçlarda okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışları sergileme boyutları okul düzeyine göre anlamlı çıkmamıştır. Dolayısı ile öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışları özellikleri göstermeleri okul düzeyine göre etkilenir iken okul türünün, okul düzeyine göre okul müdürlerinin öğretim liderliği özellikleri göstermelerinin öğretmen algılarına göre etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.
 14. Orwin's, Begg, Mazumdar ve Egger'e göre yapılan yayın yanlılığı testleri neticesinde; araştırmaya dahil edilen çalışmalarda yayın yanlılığı tespit edilmemiştir. Dolayısıyla çalışmalar genel olarak özgünlük içermekte ve meta analizine göre anlamlılığa sahip olmaktadır.
 15. Çalışmalarda yayın yanlılıklarının olmaması ve öğretim liderliği görevleri ile birlikte ölçülen değişkenlerde etki büyüklüklerinin yüksek çıkması, araştırmaların anlamlı ve başarılı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, öğretim liderliği alanında yapılan çalışmalarda PIMRS ölçeğinin hala kullanılabilir olduğu ve evrensel geçerliliğini koruduğu sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda uygulamacı ve araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

TOBİDER

International Journal of Social Sciences

Volume 7/4 2023 p. 193-230

Uygulayıcıya Yönelik Öneriler:

- 1) Türkiye'nin öğretim liderliği profilinin eksiksiz bir şekilde tanımlanabilmesi için alanda yapılan çalışmaların çoğunluğunun öğretmen algılarına ağırlık verilen çalışmalar olduğu görülmekte ve okul müdür, okul müdür yardımcısı ve özellikle öğrenci algılarının da ölçülerek öğretim liderliği hakkında edinilen bilgilerde çeşitlilik sağlanabilir.
- 2) Alanda yapılan çalışmalarda yöntem olarak meta analizinin sınırlı olarak çalışıldığı görülmektedir. Daha ziyade sağlık bilimleri alanında tercih edilen meta analizine; sosyal bilimlerde, eğitim yönetimi ve denetimi alanında kullanılması açısından teşvik verilmesi araştırmacıların ilgisinin ve bilgisinin danışman öğretmenler tarafından bu yöntem ile yapılan çalışmaların artırılması sağlanabilir.
- 3) Meta analizinde ölçümlenecek verilerin ve çalışmaların sayısının artması ve analiz sonucunda elde edilecek bilgilerin çeşitliliğini sağlamak adına her çalışmanın standart olarak örneklem detaylarını içeren künyeye sahip olması konusunda araştırmacılar, danışman öğretmenleri tarafından teşvik edilebilir.
- 4) Meta analizi yöntemindeki çalışmaların ülkemizde yaygınlaşması ve etkinliğinin artırılması açısından araştırmalara dahil edilecek tez, makale, bildiri gibi alanda yapılmış çalışmaların tek bir kaynaktan ulaşılabilecek hale getirilmesi yani Yök-Tez benzeri bir internet sitesi ile alanda yapılan tüm çalışmalara araştırmacıların ulaşabiliyor olması, bu yöntem ile araştırmacıların çalışma yapmalarını kolaylaştırabilir. Bu sebeple; gerekli alt yapıyı ve düzenlemeyi oluşturmak adına ilgili kurumların çalışmalarda bulunması beklenebilir.
- 5) Etkili okulları sürdürebilir hale getirmek ve başarılı bir eğitim sektörü oluşturabilmek adına Millî Eğitim Bakanlığı'nca öğretim liderliği çalışmalarına destek sağlanabilir ve çalışma sonucunda elde edilen bulgular bakanlıkça dikkate alınıp uygulamalardaki eksiklikler giderilebilir ve geliştirmeler desteklenebilir.

Araştırmacıya Yönelik Öneriler:

- 1) Bu araştırma, öğretim liderliğinin Hallinger ve Murphy modeline göre yorumlanmıştır. Araştırmacılar diğer liderlik türlerini baz alarak meta analizi yöntemi ile araştırmalar gerçekleştirebilirler.
- 2) Araştırma sınırlılığına göre bu araştırma Türkiye'deki öğretim liderliği profilini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Benzer çalışma dünyadaki genel öğretim liderliği profili veya diğer ülkelerdeki durumu ortaya çıkarmak amacıyla araştırmacılar tarafından yapılabilir.
- 3) Yayınlanma izni olmayan araştırmalara ulaşımdaki sıkıntıların giderilmesi ve sürecin kısaltılması adına yazarlar, çalışmalarına yayınlanma kısıtı koymamaları konusunda dikkatli olabilir.
- 4) Bazı çalışmalarda bağımsız değişkenlerin sonuçları verilirken ortalama değerlerin ve standart sapma değerlerinin verilmediği görülmektedir. Bu konuda araştırmacıların özen göstermesi istenebilir.
- 5) Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin öğretim liderliği görevlerine yerine getirme düzeylerine ilişkin algıların belirlenmesinde okul düzeyi değişkenine dayalı etki büyüklüklerinin düşük çıkmasından ötürü bundan sonra araştırmacılar tarafından yapılacak benzer çalışmalarda bu değişkenin etkisinin araştırılmasına gerek olmadığı söylenebilir.

Kaynakça

- Açıkel C, (2009), ‘‘Meta-Analiz ve Kanıta Dayalı Tıp’taki Yeri’’, Klinik Psikofarmakoloji Bülteni, 19:164-172.
- Aksoy, E., Işık, H. (2008), ‘‘İlköğretim Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliği Rollerini’’, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(19), 235-249. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/manassosyal/issue/49945/640051>
- Aydın, M, (2018), ‘‘Eğitim Yönetimi’’, 11. Baskı, Ankara: Pegem Akademi. 252-293.
- Bastian, H, (2017), 5 Tips For Understanding Data In Meta-Analyses, <https://absolutelymaybe.plos.org/2017/07/03/5-tips-for-understanding-data-in-meta-analyses/>
- Başaran, İ.E, (1994), ‘‘Eğitim Yönetimi’’, Ankara: Gül Yayınevi, 81-89.
- Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T., Rothstein, H. R, (2009), ‘‘Introduction to Meta-Analysis’’, West Sussex-UK: John Wiley & Sons Ltd, 87.
- Cooper, H., & Patall, E. A. (2009). The relative benefits of meta-analysis conducted with individual participant data versus aggregated data. *Psychological methods*, 14(2), 165.
- Gümüşeli, A. İ., (1996), ‘‘İstanbul İlindeki İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretim Liderliği Davranışları’’, (Yayınlanmış Araştırma) İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 201.
- _____, (1996), ‘‘Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliğini Sınırlayan Etkenler’’, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 6(6). 3. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10389/127105>
- _____, (2014), ‘‘Eğitim ve Öğretim Yönetimi’’, Ankara: Pegem Akademi, 17
- Hallinger, P, (2011), ‘‘A Review of Three Decades of Doctoral Studies Using The Principal Instructional Management Rating Scale: A Lens on Methodological Progress in Educational Leadership’’. *Educational Administration Quarterly*, 47(2), 271-306.
- Hallinger, P., Murphy, J, (1985), ‘‘Assessing the Instructional Management Behavior of Principals’’, *The Elementary School Journal* Volume 86, Number 2.
- Kaşır Keskin, F., (2022), ‘‘Meta Analizinde Yanlılık Değerlendirme Yöntemlerinin Karşılaştırılması’’, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 6-42.
- Kış, A., (2013), ‘‘Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışını Gösterme Düzeylerine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Yönelik Bir Meta-Analizi’’, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi.

- Kürü, S.A., (2021). Meta-analiz. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 215-229.
- Petticrew, M., Roberts, H., (2006), “*Systematic Reviews In The Social Sciences*”, MA-USA: Blackwell Publishers Ltd.
- Şişman, M., (2018), “*Öğretim Liderliği*”, 6. Baskı, Ankara: Pegem Akademi, 3-58.
- Üstün, U., & Eryılmaz, A., (2014), “*Etkili Araştırma Sentezleri Yapabilmek için Bir Araştırma Yöntemi: Meta-Analiz*”, *EĞİTİM VE BİLİM*, 39 (174) doi:<http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.3379>
- Wallace, R., (1996), “*From Vision to Practice The Art of Educational Leadership*”, California: Corvin Pres.
- Zepeda, Sally, J., (2016), “*Öğretim Denetimi Uygulama Araçları ve Kavramlar*”, Pegem Akademi, (Çev: Prof. Dr. Ali Balcı ve Dr. Çiğdem Apaydın), 239.